

**Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai
akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum”
rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam
Covid-19 krīzes seku mazināšanai**

IEROBEŽOTAS PIEEJAMĪBAS
INFORMĀCIJA līdz revīzijas
departamenta lēmuma, ar kuru
apstiprināts revīzijas starpziņojums,
spēkā stāšanās brīdīm.

Ja revīzijas starpziņojumā ir papildu
norāde par ierobežotu pieejamību,
ierobežotas pieejamības statuss
attiecīgajai daļai tiek saglabāts arī pēc
revīzijas starpziņojuma spēkā stāšanās.

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Starpziņojums

Rīga 2020

Starpziņojums

Ekonomikas ministrijai piešķirtie līdzekļi ieskaitīšanai akciju sabiedrības “Attīstības finanšu institūcija Altum” rezerves kapitālā saimnieciskās darbības veicēju atbalstam Covid-19 krīzes seku mazināšanai

Datums skatāms dokumenta paraksta laika zīmogā un dokumenta numurs teksta failā.

Pārbaudes veiktas un starpziņojums sagatavots finanšu revīzijas “Par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” ietvaros (Valsts kontroles Revīzijas un metodoloģijas departamenta 13.07.2020. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-36/2020) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļa vietnes <http://depositphotos.com>, *Challenge success concept*, Author *georgejmlittle*, ID 58065143.

Saturs

Kāpēc sagatavots šis Starpziņojums?	4
Kopsavilkums	6
Valsts kontroles ieteikumi	11
Vispārīgā informācija par Altum administrētajām atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai	12
1. Altum rezerves kapitālā ieskaitāmā finansējuma aprēķins	23
2. Aizņēmumu piesaiste atbalsta programmu finansēšanai	31
3. Pieteikumu atbalsta saņemšanai vērtēšana.....	34
3.1. Covid-19 ietekmes vērtēšana	34
3.2. Aizdevuma nodrošinājuma prasību vērtēšana	40
3.3. Nodokļu parādu vērtēšana.....	43
3.4. Grūtībās nonākušu uzņēmumu noteikšana.....	47
Revīzijas raksturojums	51
Pielikums. Covid-19 apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, kredītu brīvdienu garantiju un portfeļgarantiju programmu mērķi un nosacījumi	53

Kāpēc sagatavots šis Starpziņojums?

Kopš ir stājies spēkā 701.starptautiskais revīzijas standarts “Ziņošana par galvenajiem revīzijas jautājumiem neatkarīga revidenta ziņojumā”¹, Valsts kontrolei ir pienākums izvērtēt nepieciešamību iekļaut galvenos revīzijas jautājumus revīzijas atzinumā par finanšu pārskatiem.

Minēto standartu izpratnē galvenie revīzijas jautājumi ir jautājumi, kas saskaņā ar revidenta profesionālo spriedumu ir kārtējā perioda finanšu pārskatu revīzijas kontekstā nozīmīgi jautājumi, par kuriem ziņo revidējamās vienības vadībai un kuriem revidents ir pastiprināti pievērsis uzmanību. Par galvenajiem revīzijas jautājumiem netiek sniegts atsevišķs atzinums.

Sniegtā informācija par galvenajiem revīzijas jautājumiem kalpo kā papildinformācija potenciālajiem finanšu pārskatu lietotājiem un palīdz gūt izpratni gan par jautājumiem, kurus revidents saskaņā ar profesionālo spriedumu ir atzinis par nozīmīgākajiem jautājumiem, gan par revidējamo vienību un jomām, kurās revidējamās vienības vadība ir izdarījusi nozīmīgus spriedumus revidēto finanšu pārskatu sagatavošanas procesā. Tāpat šī informācija var kalpot potenciālajiem lietotājiem kā pamatojums turpmākai saziņai ar revidējamās vienības vadību par konkrētiem pārvaldības aspektiem, revidētajiem finanšu pārskatiem vai veikto revīziju.

Galvenais revīzijas jautājums, kas ir visnozīmīgākais visās finanšu revīzijās par ministriju un centrālo valsts iestāžu 2020.gada pārskatu sagatavošanas pareizību un finanšu revīzijā par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem, ir **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotība un faktiskais izlietojums**.

2020.gadā Latviju, tāpat kā visu pasauli, ir skārusi Covid-19 pandēmija. 2020.gada 12.martā Ministru kabinets pieņēma lēmumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu, un ārkārtējā situācija turpinājās līdz 2020.gada 9.jūnijam², bet no 2020.gada 9.novembra ārkārtējā situācija tika izsludināta atkārtoti³. Covid-19 izraisītie ārkārtas apstākļi ietekmē valsts, sabiedrības un katra cilvēka ikdienas dzīvi gan ārkārtējās situācijas laikā, gan pēc tās. Ārkārtējās situācijas apstākļi prasa spēju ātri reaģēt un pielāgoties, kā arī rada atkāpes no ierastās kārtības. Tie prasa institūciju spēju pastiprināti koordinēt savas darbības un savstarpēji sadarboties, izvairoties no juridiskā formālisma un resorisma, lai nodrošinātu valsts darbību un katra cilvēka aizsardzību ārkārtējos apstākļos⁴.

Covid-19 pandēmijas pārvarēšana un seku novēršana ir prasījusi ievērojamus valsts budžeta līdzekļus. Kopš ārkārtējās situācijas izsludināšanas Ministru kabinets saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu un seku novēršanu līdz 2020.gada 9.decembrim kopumā ir pieņēmis lēmumus par valsts budžeta līdzekļu piešķirumu un pārdali pamatfunkciju īstenošanai par 1 242 293 398 *euro* un izskatījis priekšlikumus par Eiropas Savienības politiku instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanas līdzekļu pārdali par 496 000 000 *euro*⁵. Valsts kontrole

¹ Starptautiskos revīzijas standartus finanšu revīziju jomā izmanto arī Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija (INTOSAI), kā arī tie saskaņā ar Valsts kontroles likuma 1.panta trešo daļu ir saistoši Valsts kontrolei, kas veic revīzijas saskaņā ar starptautiskajiem publiskā sektora revīzijas standartiem.

² Ministru kabineta 12.03.2020. rīkojums Nr.103 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” (spēkā līdz 09.06.2020.).

³ Ministru kabineta 06.11.2020. rīkojums Nr.655 “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”.

⁴ Valsts prezidenta 23.03.2020. paziņojums Nr.8 “Valsts konstitucionālo orgānu darbības pamatprincipi ārkārtējā situācijā”.

⁵ Finanšu ministrijas informatīvais ziņojums par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda finansējuma pārdalēm un risinājumiem Covid-19 seku mazināšanai (izskatīts Ministru kabineta 19.05.2020. sēdē).

velta īpašu uzmanību, lai izvērtētu Covid-19 pandēmijas pārvarēšanai, tās seku novēršanai un mazināšanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.

Ekonomikas ministrijai laikā no 12.03.2020. līdz 30.09.2020. saistībā ar Covid-19 radītās krīzes pārvarēšanu, seku mazināšanu un novēršanu Ministru kabinets ir piešķīris papildu līdzekļus 190 000 000 *euro* apmērā pārskaitīšanai Altum atbalsta programmu īstenošanai. Lai finanšu revīzijā “Par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” sniegtu informāciju par izvirzīto galveno revīzijas jautājumu – papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījuma pamatotība un faktiskais izlietojums –, Valsts kontrole veica pārbaudi un sagatavoja šo starpziņojumu par Ekonomikas ministrijai piešķirtā finansējuma pārskaitīšanai Altum atbalsta programmu īstenošanai 190 000 000 *euro* apmērā pamatotību un atbalsta programmām *apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, kredītu brīvdienu garantijām, kā arī portfeļgarantijām* piešķirtā finansējuma 100 000 000 *euro* izlietojumu.

Kopsavilkums

Lai sniegtu atbalstu saimnieciskās darbības veicējiem, kas nonākuši grūtībās Covid-19 izplatības dēļ, Ministru kabinets Ekonomikas ministrijai no valsts budžeta līdzekļiem līdz 30.09.2020. ir piešķīris finansējumu 190 miljonu *euro* apmērā tālākai pārskaitīšanai akciju sabiedrībai “Attīstības finanšu institūcija Altum” (turpmāk – Altum) piecu atbalsta programmu – *apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, kredītu brīvdienu garantijas, portfeļgarantijas, kapitāla fonds un lielo komersantu garantijas* – īstenošanai.

Valsts kontrole piešķirtā finansējuma pamatojumu vērtēja piecām Altum administrētajām atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai, kurām līdzekļi bija piešķirti līdz 30.09.2020. Savukārt saimnieciskās darbības veicējiem piešķirtā finansējuma atbilstību piešķiruma mērķim revidenti vērtēja trijām atbalsta programmām – *apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, kredītu brīvdienu garantijām un portfeļgarantijām*, jo līdz 30.09.2020. divās atbalsta programmās – *kapitāla fonds un lielo komersantu garantijas* – nevienam komersantam atbalsts vēl nebija piešķirts.

Atbalsta programmām piešķirtā finansējuma pamatotība

Finansējumu atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai ir paredzēts ieguldīt Altum rezerves kapitālā.

Attīstības finanšu institūcijas likums nosaka līdzekļu ieguldījumu veidus, ko ieskaita Altum rezerves kapitālā, t.sk. pilnu vai daļēju programmas ietvaros saņemtā publiskā finansējuma sagaidāmo zaudējumu apmēru (turpmāk – sagaidāmie zaudējumi) un apstiprināto programmu attiecinātos izdevumus. Likums⁶ arī nosaka, ka pirms atbalsta programmas apstiprināšanas Ministru kabinetā Altum ir jānovērtē programmas ietekme, riski un sagaidāmie zaudējumi, finansiālie rezultāti un programmas īstenošanas izmaksas.

Altum rezerves kapitālā kopumā ieguldāmais finansējums 190 000 000 *euro* apmērā par [IP] pārsniedz Altum atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējumos aprēķinātos sagaidāmos zaudējumus (tai skaitā programmu pārvaldības izmaksas), kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.

Ekonomikas ministrija norāda⁷, ka valsts budžeta finansējums Altum rezerves kapitālā ir ieguldīts ne tikai kā izdevumi sagaidāmo zaudējumu segšanai un programmu administrēšanai paredzētie līdzekļi, bet arī kā programmas finansējuma līdzekļi (piemēram, aizdevumu izsniegšanai un ieguldījumu veikšanai) u.c. saskaņā ar likumā⁸ noteikto, ka rezerves kapitālā ieskaita apstiprināto programmu attiecinātos izdevumus, kas atspoguļoti Altum saistībās. Tomēr jānorāda, ka Altum rezerves kapitālā ieguldāmā finansējuma [IP] *euro* apmērā jeb [IP] no ieguldāmā finansējuma pamatojums nav izsekojams un caurskatāms.

Turklāt Valsts kontrole norāda, ka Altum rezerves kapitālā ieguldītajam valsts budžeta finansējumam 100 miljonu *euro* apmērā trijām atbalsta programmām⁹ Ekonomikas ministrija nav paredzējusi

⁶ Attīstības finanšu institūcijas likuma 12.panta trešā daļa.

⁷ Ekonomikas ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/7939N.

⁸ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrās daļas 2.punktu.

⁹ Ekonomikas ministrijas un Altum 30.03.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu (Covid-19 krīzes seku mazināšanai apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, garantijām un portfeļgarantijām).

nosacījumus rīcībai ar finansējumu, kas pēc programmu darbības beigām nebūs izlietots. Valsts kontroles ieskatā, šādi nosacījumi par atlikušā finansējuma turpmāko izmantošanu ir nepieciešami, lai nodrošinātu, ka arī turpmāk šis finansējums tiek izmantots tādām atbalstam, ko valsts ir izvirzījusi kā prioritāru, vai arī tas tiek atmaksāts valsts budžetā.

Ja Ekonomikas ministrija un Altum nesniegs sabiedrībai caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu informāciju par Covid-19 seku mazināšanas valsts atbalsta programmu izdevumiem un ieņēmumiem, kā arī par sniegto atbalstu un tā apmēru par konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem, netiks nodrošināta pārlicība par valsts budžeta līdzekļu izlietojuma efektivitāti un godprātīgu līdzekļu apsaimniekošanu.

Līdz ar to Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum būtu nepieciešams nodrošināt regulāras un savlaicīgas informācijas publiskošanu par atbalsta programmu līdzekļu izlietojumu un to faktisko atlikumu, kā arī nepieciešams izvērtēt informācijas par atbalsta saņēmējiem publiskošanas iespējas.

Aizņēmumu piesaiste atbalsta programmu finansēšanai

Ministru kabineta noteikumi¹⁰ nosaka, ka Covid-19 seku mazināšanas apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas īstenošanai Altum piesaista valsts aizdevumu līdz 150 miljonu *euro* apmērā vai arī piesaista aizdevumu no starptautiskajām finanšu institūcijām. Altum finansējuma nodrošināšanai ir piesaistījis finansējumu no Eiropas Investīciju bankas 80 miljonu *euro* apmērā, vienlaikus valsts budžetā jau bija plānoti līdzekļi 150 miljonu *euro* apmērā.

Turklāt jānorāda, ka Altum ir noslēdzis aizdevuma līgumus ar Valsts kasi par trīs citu atbalsta programmu īstenošanu kopumā 68,6 miljonu *euro* apmērā, kuros noteiktās aizdevumu summas līdz šim (attiecīgi četrus un desmit gadu laikā kopš līgumu noslēgšanas) nav izmantotas.

Ņemot vērā, ka revīzijas laikā Altum īstenoto atbalsta programmu finansēšanai ir plānoti, bet netiek neizmantoti valsts budžeta līdzekļi kopumā 218,6 miljonu *euro* apmērā, Valsts kontroles ieskatā, būtu pārskatāms īsteno to atbalsta programmu apguves progress un izvērtējama iespēja šos līdzekļus izmantot citu aktuālu atbalsta programmu finansēšanai.

Pieteikumu atbalsta saņemšanai vērtēšana

Līdz 30.09.2020. Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmu ietvaros Altum kopumā ir piešķīris atbalstu 493 saimnieciskās darbības veicējiem¹¹ 117,5 miljonu *euro* apmērā aizdevumu un garantiju veidā.

Kopumā atbalsts ir sniegts saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ir ietekmējusi Covid-19 krīze, tomēr revīzijā ir konstatēti vairāki gadījumi, kad Altum, vērtējot iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai, ir piemērojis atkāpes no normatīvo aktu prasībām un Altum iekšējiem noteikumiem, tas ir:

- paplašinājis Ministru kabineta noteikumus¹² noteiktos Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus;

¹⁰ Ministru kabineta (turpmāk – MK) 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 7.punkts.

¹¹ 17 saimnieciskās darbības veicēji ir atbalstīti vairākās atbalsta programmās.

¹² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kredītēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

- piemērojis atkāpes no iekšējos noteikumos noteiktajām prasībām gan aizdevuma nodrošinājuma, gan nodokļu parādu nosacījumu piemērošanā.

Covid-19 ietekmes vērtēšana

Altum, vērtējot¹³ iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai Covid-19 seku mazināšanai, ir paplašinājis Ministru kabineta noteikumos¹⁴ noteiktos Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus – operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai likviditātes rādītāji ir pasliktinājušies, salīdzinot ar 2019.gada datiem.

Altum kā Covid-19 ietekmes pamatojumu ir vērtējis arī, piemēram, debitoru parādu atmaksas palēnināšanos, plānoto darbu atlikšanu, klientu pasūtījumu atcelšanu, prognozēto apgrozījuma kritumu nākotnē u.c. Šādi gadījumi tika konstatēti pusē no izlasē iekļautajiem darījumiem.

Altum izmantotie vērtēšanas kritēriji pamato Covid-19 ietekmi uz saimnieciskās darbības veicēju darbību, bet tie ir plašāki nekā Ministru kabineta noteikumos¹⁵ noteiktie Covid-19 ietekmi pamatojošie kritēriji. Valsts kontrole var piekrist Altum sniegtajam skaidrojumam, ka:

Covid-19 ietekme lielai daļai uzņēmumu bija tieši redzama uz saimniecisko darbību (nevis uzreiz finanšu operatīvajos datos), piemēram, epidemioloģisko drošības pasākumu rezultātā nav iespējams sniegt pakalpojumu vai pabeigt līguma izpildi, klienti atceļ pasūtījumus, debitori kavē maksājumus, partneri pieprasa priekšapmaksu vai samazina atliktā maksājuma periodu, kas izraisa tūlītēju likviditātes pasliktināšanos uzņēmumā.

Tomēr, Valsts kontroles ieskatā, lai atbalsta pretendentiem nodrošinātu vienotu izpratni par atbalsta saņemšanas nosacījumiem, ir jāizvērtē nepieciešamība papildināt Ministru kabineta noteikumos¹⁶ noteiktos Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus, ko ne Ekonomikas ministrija kā normatīvo aktu¹⁷ projektu izstrādātāja, ne Altum kā iesniegto pieteikumu vērtētājs vairākus mēnešus nebija rosinājuši

¹³ Portfeļgarantiju programmā, pārbaudot kredītiestāžu izsniegtās portfeļgarantijas.

¹⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁶ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁷ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība”;

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība”;

MK 05.09.2017. noteikumi Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai”.

veikt. Tikai revīzijas noslēguma laikā Ekonomikas ministrija izstrādāja grozījumu projektu atbalsta programmu īstenošanas noteikumos¹⁸, paplašinot Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus.

Lai iegūtu informāciju par to, vai atbalsta saņēmējiem atbalsta saņemšanas brīdī ir bijis apgrozījuma kritums, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgu periodu, revidenti analizēja atbalstu saņēmušo saimnieciskās darbības veicēju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās sniegto informāciju. Saimnieciskās darbības veicēju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās tiek norādīta saimnieciskās darbības veicēja kopējā darījumu vērtība, tai skaitā ieņēmumi no pamatdarbības (neto apgrozījums¹⁹), līdz ar to arī deklarācijās sniegtie dati var norādīt uz apgrozījuma kritumu.

Revīzijā, izlases veida pārbaudēs analizējot no Valsts ieņēmumu dienesta iegūtos datus par saimnieciskās darbības veicēju norādīto informāciju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās, tika konstatēts, ka Altum katrā piektajā gadījumā ir piešķīris atbalstu Covid-19 seku mazināšanai kopumā 5,5 miljonu *euro* apmērā, lai arī šī atbalsta piešķiršanas brīdī saimnieciskās darbības veicēju darbībā nebija vērojams ieņēmumu no saimnieciskās darbības kritums, kas liecina arī par iespējamu Ministru kabineta noteikumos²⁰ noteiktā kritērija – apgrozījuma kritums – neizpildi. Par šo saimnieciskās darbības veicēju atbilstību otrajam kritērijam – likviditātes rādītāju²¹ pasliktināšanās – revīzijas laikā nebija iespējams pārlicināties, jo šajos gadījumos Altum šī rādītāja pasliktināšanos nebija vērtējis.

Nodrošinājuma vērtēšana

Altum iekšējie noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumu pieteikumu vērtēšanu nosaka prasības nepieciešamā aizdevuma nodrošinājumam.

Revīzijā, veicot izlases veida pārbaudes, konstatēts, ka aizdevumi 5,6 miljonu *euro* apmērā ir piešķirti, neievērojot Altum iekšējos noteikumos noteiktās prasības:

- seši aizdevumi 4,15 miljonu *euro* apmērā ir piešķirti ar nepietiekamu aizdevuma nodrošinājumu;
- trīs aizdevumi 1,3 miljonu *euro* apmērā ir piešķirti bez īpašnieku galvojumiem;
- divi aizdevumi kopumā 175 000 *euro* apmērā ir piešķirti, nepiesaistot visus aizņēmēja īpašnieku galvojumus.

Šāda rīcība nenodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret tiem aizdevuma saņēmējiem, kuri aizņēmumus saņēmuši, izpildot visas aizdevuma nodrošinājuma prasības.

¹⁸ MK 17.12.2020. noteikumi Nr.823 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība””;

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.820 “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība””;

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.824 “Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumos Nr. 537 “Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai””.

¹⁹ Neto apgrozījums ir uzņēmuma pamatdarbības, preču pārdošanas un pakalpojumu veikšanas rezultātā gūtie ieņēmumi, no kuriem atskaitītas tirdzniecības u. c. atlaides, kā arī apgrozījuma, akcīzes u. c. nodokļi (Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca, Rīga, Zinātne, 2000).

²⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

²¹ Uzņēmumu finanšu analizē visbiežāk izmantotais likviditātes rādītājs ir kopējās likviditātes koeficients = $\frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Īstermiņa saistības}}$.

Nodokļu parādu vērtēšana

Viens no Altum noteiktajiem aizdevumu piešķiršanas kritērijiem ir nodokļu parādu neesamība noteiktos datumos virs noteikta sliekšņa.

Revīzijā izlases veida pārbaudēs konstatēts, ka Altum, vērtējot iesniegtos pieteikumus aizdevumu saņemšanai, piecos gadījumos ir piešķīris aizdevumus kopumā 370 260 *euro* apmērā, lai arī atbalsta saņēmēji neizpildīja Altum noteiktos nosacījumus par nodokļu parādu neesamību²².

Altum vairākos pieņemtajos lēmumos par aizdevuma piešķiršanu iekļāva nosacījumu, ka pirms aizdevuma izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla informācija par nodokļu parāda neesamību, lai arī šāda iespēja Altum iekšējos noteikumos²³ nav paredzēta.

Lai mazinātu administratīvos šķēršļus aizdevumu izsniegšanai un ievērotu vienlīdzību pret visiem aizdevumu pieteicējiem, Valsts kontrole ierosina šādu nosacījumu iestrādāt Altum iekšējos noteikumos.

Vienlaikus revīzijā tika konstatēts, ka aizdevumu pieteikumu vērtēšanā nav ievērota vienlīdzīga pieeja, jo izlases veida pārbaudēs tika konstatēti divi gadījumi, kad aizdevumu pieteikumi ir tikuši noraidīti nodokļu parādu dēļ.

Grūtībās nonākušu uzņēmumu noteikšana

Eiropas Komisijas pagaidu regulējumā²⁴ ir noteikts, ka garantiju un aizdevumu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri bija nonākuši grūtībās jau 31.12.2019.²⁵, tas ir, pirms Covid-19 uzliesmojuma. Viena no grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmēm²⁶ ir – uzkrāto zaudējumu dēļ ir zudusi vairāk nekā puse no kapitālsabiedrības parakstītā kapitāla²⁷.

Revīzijā tika konstatēti astoņi gadījumi²⁸, kad saimnieciskās darbības veicējiem tika piešķirts aizdevums kopumā 604 060 *euro* apmērā, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri nenorādīja uz grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies.

²² Altum iekšējo noteikumu “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

²³ Altum iekšējo noteikumu “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

²⁴ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts.

²⁵ Saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17.jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, definīciju 2.panta 18.punktā.

²⁶ Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunkts.

²⁷ Tā tas ir gadījumā, ja, uzkrātos zaudējumus atskaitot no rezervēm (un visām pārējām pozīcijām, kuras vispārpieņemts uzskatīt par daļu no sabiedrības pašu kapitāla), rodas negatīvs rezultāts, kas pārsniedz pusi no parakstītā kapitāla (turpmāk – pazīme). Šī grūtībās nonākušu uzņēmumu pazīme neattiecas uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus.

²⁸ Saskaņā ar komersantu iesniegtajiem pārskatiem Uzņēmumu reģistrā līdz 15.11.2020.; neieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus, jo uz tiem šī pazīme (saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunktu) neattiecas.

Ekonomikas ministrija revīzijas laikā norādīja²⁹, ka šajā jautājumā risku nesaskata, jo pēc lēmuma pieņemšanas par atbalsta piešķiršanu atkārtoti netiek pārbaudītas grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes, bet gan pēc līguma ar klientu noslēgšanas Altum veic aizdevuma līdzekļu izsniegšanas uzraudzību.

Lai arī Ekonomikas ministrija šeit risku nesaskata, tomēr, lai novērstu iespējamo risku par nepamatota valsts atbalsta sniegšanu, Valsts kontroles ieskatā, Ekonomikas ministrijai, nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar Eiropas Komisiju, būtu nepieciešams veikt izvērtējumu par šiem revīzijā konstatētajiem gadījumiem un šādas situācijas atbilstību Eiropas Komisijas regulējumam³⁰.

Valsts kontroles ieteikumi

Revīzijā par šo jautājumu ir sniegti desmit ieteikumi, kurus ieviešot tiks:

- nodrošināts, ka finansējums atbalsta programmām tiks piešķirts, balstoties uz detalizētu nepieciešamā finansējuma aprēķinu atbilstoši Attīstības finanšu institūcijas likumā³¹ noteiktajam par rezerves kapitālā ieskaitāmo finansējumu;
- regulāri nodrošināta caurskatāma, aktuāla un pilnīga sabiedrībai pieejama informācija par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu atbalsta pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai un faktiski pieejamo līdzekļu atlikumu;
- nodrošināta efektīva valsts aizdevumu izmantošana, samazinot slogu uz valsts budžetu;
- veikti grozījumi normatīvajos aktos, lai papildinātu saimnieciskās darbības veicēju Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus;
- ievēroti un precizēti Altum iekšējie dokumenti, kas regulē atbalsta piešķiršanu saimnieciskās darbības veicējiem Covid-19 krīzes seku mazināšanai.

²⁹ Ekonomikas ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/7939N.

³⁰ Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts; Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final "State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme" 32.apsvēruma.

³¹ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrā daļa.

Vispārīgā informācija par Altum administrētajām atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai

Akciju sabiedrība "Attīstības finanšu institūcija Altum" (vien.reģ.nr.50103744891; turpmāk – Altum) ir valsts attīstības finanšu institūcija, kas ar finanšu instrumentiem – aizdevumiem, garantijām, ieguldījumiem riska kapitāla fondos u.c. – nodrošina finansējumu jomās, kuras valsts ir izvirzījusi kā svarīgas un atbalstāmas, un kurās pietiekamā apjomā nav pieejams kredītiestāžu finansējums³².

Altum akciju turētājas ir trīs ministrijas ar šādu akciju sadalījumu: Finanšu ministrijai – 40%, Ekonomikas ministrijai – 30% un Zemkopības ministrijai – 30%³³.

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Altum ir izstrādājusi vairākas atbalsta programmas saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ir ietekmējusi Covid-19 izplatība, un šo programmu īstenošanu nodrošina Altum, un tās ir apstiprinātas Ministru kabinetā. Līdz 30.09.2020. Altum kopumā ir piešķirts valsts budžeta finansējums līdz 190 miljoniem *euro*, lai piecu programmu ietvaros sniegtu atbalstu saimnieciskās darbības veicējiem (t.sk. komersantiem), kas nonākuši grūtībās Covid-19 izplatības dēļ (skatīt 1.tabulu).

1.tabula

Altum administrētās Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmas (līdz 30.09.2020.)

N.p.k.	Atbalsta programma	Normatīvais regulējums	Finansējums, <i>euro</i>	Atbalsta saņēmēji
1.	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi	MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"	50 000 000 ³⁴	Mikro, mazie, vidējie un lielle saimnieciskās darbības veicēji
2.	Kredītu brīvdienu garantijas	MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība"	25 000 000 ³⁴	Mikro, mazie, vidējie un lielle saimnieciskās darbības veicēji
3.	Portfeļgarantijas	MK 24.03.2020. noteikumi Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 5.septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai""	25 000 000 ³⁴	Mikro, mazie un vidējie komersanti
4.	Kapitāla fonds	MK 14.07.2020. noteikumi Nr.458 "Noteikumi par kapitāla ieguldījumiem komersantos, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"	līdz 50 000 000 ³⁵	Lielie komersanti ³⁶

³² Altum tīmekļvietne. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/par-altum/kas-mes-esam/> [skatīts 06.11.2020.].

³³ Attīstības finanšu institūcijas likuma 3.pants.

³⁴ Saskaņā ar MK 25.03.2020. rīkojumu Nr.122 "Par rezerves kapitāla palielināšanu" kopējais finansējums krīzes garantiju programmas un krīzes aizdevumu programmas finansēšanai veido 100 000 000 *euro*.

³⁵ MK 15.07.2020. rīkojums Nr.389 "Par rezerves kapitāla palielināšanu".

³⁶ Izņemot publiskas personas kapitālsabiedrība, publiskas personas kontrolēta kapitālsabiedrība, publiski privātā kapitālsabiedrība, privātā kapitālsabiedrība, meitas sabiedrība, valsts kapitālsabiedrība, atvasinātas publiskas personas kapitālsabiedrība vai pašvaldības kapitālsabiedrība Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma izpratnē.

NAV KLASIFICĒTS

ALTUM ADMINISTRĒTIE LĪDZEKĻI SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEICĒJU ATBALSTAM
COVID-19 KRĪZES SEKU MAZINĀŠANAI

N.p. k.	Atbalsta programma	Normatīvais regulējums	Finansējums, euro	Atbalsta saņēmēji
5.	Lielo komersantu garantijas	MK 14.07.2020. noteikumi Nr.454 "Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"	līdz 40 000 000 ³⁷	Lielie komersanti
Kopā			līdz 190 000 000	

Papildus iepriekš 1.tabulā minētajam, lai pēc iespējas mazinātu Covid-19 krīzes ietekmi uz Latvijas eksportētājiem, 14.04.2020. ir veikti grozījumi Altum jau īstenotajā atbalsta programmā eksporta kredīta garantijām komersantiem³⁸ un līdz 31.12.2020. ir atcelti vairāki ierobežojumi eksporta garantiju saņemšanai, piemēram: atbalstu paredzēts sniegt arī lielajiem komersantiem, atbalsts tiek sniegts neatkarīgi no debitora valsts, ir palielināta pieļaujamā nodokļu parādu summa³⁹. Šai programmai papildu finansējums no valsts budžeta līdzekļiem eksporta kredīta garantiju sniegšanai nav piešķirts.

Revīzijā detalizēti analizētas trīs atbalsta programmas – *apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, kredītu brīvdienu garantijas un portfeļgarantijas* (skatīt 1.tabulas 1.–3.punktu).

Ministru kabineta noteikumi⁴⁰, kas regulē apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas un kredītu brīvdienu garantiju programmas nosacījumus, ir izstrādāti saskaņā ar Eiropas Komisijas *Pagaidu regulējumu valsts atbalsta pasākumiem ekonomikas atbalstam Covid-19 uzliesmojuma laikā*⁴¹, kas nosaka atkāpes no valsts atbalsta standarta ieviešanas mehānisma, nosakot, ka šāda veida atbalsts ir sniedzams līdz 31.12.2020. Eiropas Komisija 13.10.2020. veica grozījumus Pagaidu regulējumā un pagarināja atbalsta sniegšanas termiņu līdz 30.06.2021.⁴²

Savukārt atbalsts portfeļgarantiju veidā tiek sniegts kā *de minimis* atbalsts, un to plānots sniegt līdz 31.12.2020.⁴³

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu un kredītu brīvdienu garantiju atbalsta programmas Ministru kabinetā tika apstiprinātas septiņas dienas pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas valstī – 19.03.2020., bet portfeļgarantiju atbalsta programma – 12 dienas pēc ārkārtējās situācijas izsludināšanas – 24.03.2020.

³⁷ MK 14.07.2020. sēdes protokols Nr.44, 33.§ 3.punkts.

³⁸ MK 14.04.2020. noteikumi Nr.206 "Grozījumi Ministru kabineta 20.12.2016. noteikumos Nr.866 "Īstermiņa eksporta kredīta garantiju izsniegšanas noteikumi komersantiem un atbilstošām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām".

³⁹ MK 14.04.2020. noteikumi Nr.206 "Grozījumi Ministru kabineta 20.12.2016. noteikumos Nr.866 "Īstermiņa eksporta kredīta garantiju izsniegšanas noteikumi komersantiem un atbilstošām lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvajām sabiedrībām".

⁴⁰ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

⁴¹ Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863).

⁴² Komisijas Paziņojums "Ceturtais grozījums Pagaidu regulējumā valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā, un grozījums pielikumā Komisijas Paziņojumam dalībvalstīm par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu īstermiņa eksporta kredīta apdrošināšanai" 2020/C 340 I/01 (13.10.2020. C(2020) 7127).

⁴³ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kredītešanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 27.¹ un 34.punkts.

Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta programmu saimnieciskās darbības veicējiem izstrādes hronoloģisko secību skatīt 2.tabulā.

2.tabula

Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta programmu saimnieciskās darbības veicējiem izstrādes hronoloģiskā secība (2020.gada martā un aprīlī)

Datums	Notikums
12.03.2020.	Ministru kabinets izsludina ārkārtējo situāciju ⁴⁴
19.03.2020.	Izdoti MK noteikumi par atbalsta programmām aizdevumiem un garantijām ⁴⁵
19.03.2020.	Eiropas Komisija pieņem paziņojumu "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" ⁴⁶
20.03.2020.	Latvija nosūta Eiropas Komisijai saskaņošanai atbalsta programmu aprakstus aizdevumiem un garantijām
23.03.2020.	Saņemts Eiropas Komisijas saskaņojums par atbalsta programmām aizdevumiem un garantijām ⁴⁷
24.03.2020.	Precizēti MK noteikumi par atbalsta programmām aizdevumiem un garantijām pēc Eiropas Komisijas saskaņojuma saņemšanas ⁴⁸
24.03.2020.	Izdoti MK noteikumi par atbalsta programmu portfelģarantijām ⁴⁹
26.03.2020.	Izsludināts konkurss uz kredītiestāžu atlasi atbalsta programmas portfelģarantijām administrēšanai ⁵⁰
30.03.2020.	Ekonomikas ministrija un Altum noslēdz vienošanos par rezerves kapitāla palielināšanu (par atbalsta programmām aizdevumiem, garantijām un portfelģarantijām) ⁵¹
01.04.2020.	Ekonomikas ministrija pārskaita finansējumu Altum 100 miljonu <i>euro</i> apmērā (par atbalsta programmām aizdevumiem, garantijām un portfelģarantijām)
09.04.2020.– 14.04.2020.	Altum noslēdz sadarbības līgumus ar kredītiestādēm par atbalsta programmas portfelģarantijām administrēšanu ⁵²

⁴⁴ MK 12.03.2020. rīkojums Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 09.06.2020.).

⁴⁵ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

⁴⁶ Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts.

⁴⁷ Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstule C(2020) 1908 final "State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme".

⁴⁸ MK 24.03.2020. noteikumi Nr.153 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 24.03.2020. noteikumi Nr.154 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

⁴⁹ MK 24.03.2020. noteikumi Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 5.septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfelģarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

⁵⁰ Covid-19 krīzes portfelģarantiju programmas kredītiestāžu atlase. Pieejams: <https://www.altum.lv/lv/par-altum/iepirkumi-un-izsoles/?type=auction> [skatīts 06.11.2020.].

⁵¹ Ekonomikas ministrijas un Altum 30.03.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu.

⁵² Paziņojums par līguma noslēgšanu Covid-19 krīzes portfelģarantiju programmas kredītiestāžu atlasē. Pieejams: <https://www.altum.lv/files/altPurchase/218/pazinojums Covid-19.pdf> [skatīts 06.11.2020.].

Pirmie pieteikumi atbalsta saņemšanai Altum tika iesniegti jau marta beigās – apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā – 25.03.2020., kredītu brīvdienu garantiju programmā – 30.03.2020., attiecīgi lēmums par atbalsta piešķiršanu tika pieņemts divu dienu laikā apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā, t.i., 27.03.2020., un vienas dienas laikā kredītu brīvdienu garantiju programmā, t.i., 31.03.2020. Savukārt pirmā portfeļgarantija tika izsniegta 07.05.2020. (skatīt 3.tabulu).

3.tabula

Trīs revīzijā analizēto Covid-19 krīzes seku mazināšanas saimnieciskās darbības veicējiem atbalsta programmu darbības uzsākšanas datumi

Datums	Aizdevumu programma	Garantiju programma	Portfeļgarantiju programma
Saņemts pirmais atbalsta pieteikums	25.03.2020.	30.03.2020.	- ⁵³
Apstiprināts pirmais atbalsta pieteikums	27.03.2020.	31.03.2020.	- ⁵³
Izmaksāts pirmais aizdevums / izsniegta pirmā garantija	02.04.2020.	16.04.2020.	07.05.2020.

Apkopojumu par revīzijā vērtēto atbalsta programmu mērķiem un nosacījumiem atbalsta saņemšanai *apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, kredītu brīvdienu garantijām un portfeļgarantijām* skatīt pielikumā.

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programma

Atbalsta sniegšanu apgrozāmo līdzekļu aizdevumu veidā saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība, nosaka Ministru kabineta 19.03.2020. noteikumi⁵⁴.

Šo aizdevumu sniegšanai ir piešķirti valsts budžeta līdzekļi 50 miljonu *euro* apmērā. Lai nodrošinātu finansējumu aizdevumu piešķiršanai, Altum jāpiesaista valsts aizdevums līdz 150 miljoniem *euro* vai aizdevums no starptautiskajām finanšu institūcijām⁵⁵. Altum šīs programmas īstenošanai ir noslēdzis līgumu ar Eiropas Investīciju banku par aizņēmumu 80 miljonu *euro* apmērā.

Kopumā apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas ietvaros plānots izsniegt apgrozāmo līdzekļu aizdevumus 200 miljonu *euro* apmērā⁵⁶.

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumus var saņemt mikro, mazie, vidējie un lielle saimnieciskās darbības veicēji jebkurā nozarē, izņemot⁵⁷:

- ieroču un munīcijas tirdzniecību;
- tabakas izstrādājumu ražošanu un tirdzniecību;

⁵³ Portfeļgarantiju programmā atbalsta pieteikumu saņemšanu un izvērtēšanu nodrošina kredītiestādes.

⁵⁴ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

⁵⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 6. un 7.punkts.

⁵⁶ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁵⁷ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 18.punkts.

- alkohola tirdzniecību;
- azartspēles un derības;
- finanšu un apdrošināšanas darbību;
- operācijas ar nekustamo īpašumu;
- nekustamā īpašuma attīstīšanu, kas reģistrējama kā dzīvojamā māja vai daudzdzīvokļu dzīvojamā māja;
- citu aizdevumu restrukturizācijai.

Aizdevumus apgrozāmo līdzekļu finansēšanai var saņemt tādi saimnieciskās darbības veicēji, kurus Altum ir atzinis par ekonomiski dzīvotspējīgiem un kuri 31.12.2019. nav nonākuši finanšu grūtībās⁵⁸. Grūtībās nonākuša saimnieciskās darbības veicēja pazīmes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos⁵⁹. Savukārt saimnieciskās darbības veicēja ekonomisko dzīvotspēju izvērtē Altum, izmantojot Altum līdzšinējo pieredzi uzņēmējdarbības projektu analizē⁶⁰.

Maksimālā aizdevumu summa vienam saimnieciskās darbības veicējam⁶¹ ir līdz 1 000 000 *euro*. Saimnieciskās darbības veicējs var saņemt vairākus aizdevumus, bet kopējais aizdevumu apmērs:

- nedrīkst pārsniegt maksimāli noteikto summu – 1 000 000 *euro*⁶², vienlaikus
- aizdevuma summa nedrīkst pārsniegt vienu no šādiem rādītājiem⁶³:
 - divkārtšus saimnieciskās darbības veicēja izdevumus par atalgojumu⁶⁴;
 - 25% no kopējā apgrozījuma 2019.gadā;
 - nepieciešamo likviditātes vajadzības apjomu darbības nodrošināšanai⁶⁵.

Altum ir izstrādāti iekšējie noteikumi⁶⁶ Covid-19 ietekmēto saimnieciskās darbības veicēju aizdevumu apgrozāmo līdzekļu izsniegšanai.

Lai saņemtu aizdevumu, saimnieciskās darbības veicējiem Altum tīmekļvietnes klientu platformā ir jāsniedz aizdevuma pieteikums. Altum ir noteicis, ka iesniegtais pieteikums piecu darba dienu laikā tiek izvērtēts un pieņemts lēmums par aizdevuma apgrozāmo līdzekļu finansēšanai piešķiršanu vai noraidīšanu (skatīt 1.attēlu).

⁵⁸ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8. un 21.punkts.

⁵⁹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 21.punkts.

⁶⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁶¹ Vai ar saimnieciskās darbības veicēju saistītai personu grupai.

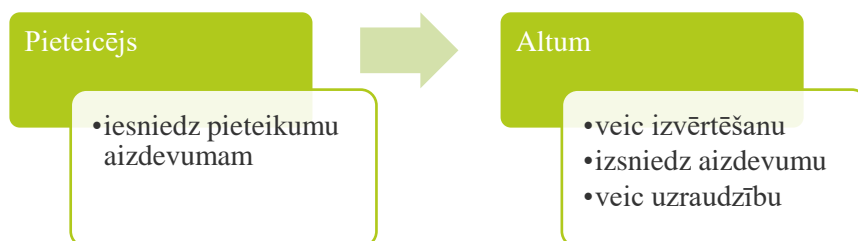
⁶² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts.

⁶³ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts.

⁶⁴ Ieskaitot sociālās iemaksas 2019.gadā vai pēdējā pieejamā gadā.

⁶⁵ Turpmākajiem 18 mēnešiem mikro, mazajiem un vidējiem saimnieciskās darbības veicējiem un 12 mēnešiem lielajiem saimnieciskās darbības veicējiem.

⁶⁶ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi”.

1.attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas administrēšanas process

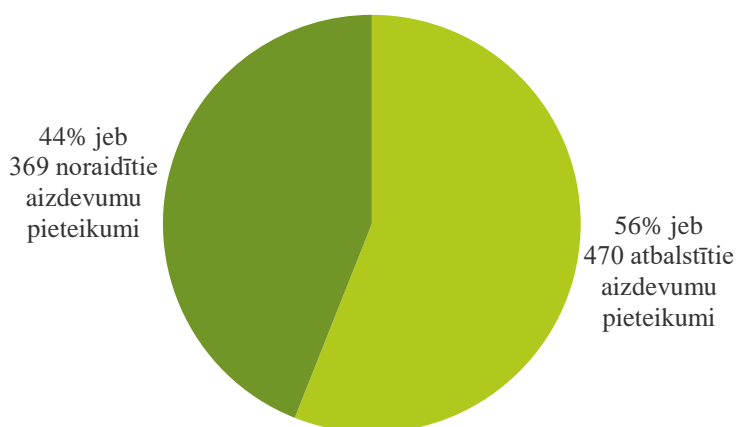
Aizdevumiem ir fiksētā procentu likme no 1,9% līdz 2,9%, kuru nosaka, ņemot vērā aizdevuma summu un nodrošinājuma līmeni⁶⁷. Komisijas maksa par aizdevuma noformēšanu un izsniegšanu ir 0,6% no aizdevuma pamatsummas, bet ne mazāk kā 150 *euro*⁶⁸.

Līdz 30.09.2020. Altum ieņēmumi no komisijas maksām par aizdevumu noformēšanu un izsniegšanu veido 76 687 *euro*, savukārt ieņēmumi no aizdevumu procentiem – 429 456 *euro*.

Izsniegto aizdevumu uzraudzībai Altum ir izstrādāta *Aizdevumu uzraudzības procedūra*⁶⁹, kas nosaka, kādā veidā jāveic izsniegto aizdevumu uzraudzība.

No Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā iesniegtajiem 839 aizdevumu pieteikumiem Altum līdz 30.09.2020. ir:

- atbalstījis 470 apgrozāmo līdzekļu aizdevumu pieteikumus par kopējo summu 85 679 774 *euro*, atbalstot 462 uzņēmumus;
- noraidījis 352 uzņēmumu iesniegtos 369 aizdevumu pieteikumus, kas ir 44% no visiem pieteikumiem (skatīt 2.attēlu).

2.attēls. Apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā atbalstīto un noraidīto pieteikumu skaits (līdz 30.09.2020.)

⁶⁷ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 3.2.apakšpunkts.

⁶⁸ Altum "Cenrādis Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem" (1.versija, spēkā no 25.03.2020.).

⁶⁹ Altum iekšējais dokuments "Aizdevumu uzraudzības procedūra" (5.versija, 29.01.2020.).

Galvenie noraidīšanas iemesli ir grūtībās nonākušu uzņēmumu pazīmju konstatēšana, neatbilstība reputācijas un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas finansēšanas novēršanas prasībām, kā arī neatbilstoša maksātspēja.

Kredītu brīvdienu garantiju programma

Atbalsta sniegšanu garantiju veidā saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība un kuriem nepieciešamas garantijas, nosaka Ministru kabineta 19.03.2020. noteikumi⁷⁰. Garantijas paredzētas:

- **esošo** aizdevumu nodrošinājumam, ja kredītiestādes atliek pamatsummas maksājumus līdz diviem gadiem⁷¹ vai
- **jaunam** aizdevumam apgrozāmo līdzekļu finansēšanai.

Kredītu brīvdienu garantiju sniegšanai ir piešķirts valsts budžeta finansējums 25 miljonu *euro*⁷² apmērā, ar kuru plānots izsniegt garantijas aptuveni 125 miljonu *euro* apmērā, kredītiestādēm atbalstot komersantu finanšu pakalpojumus aptuveni 415 miljonu *euro* apmērā⁷³. Atbalsta pasākums paredz, ka kredītiestādēm jāuzņemas piecas reizes lielāks risks, nekā paredzēts pagaidu regulējumā⁷⁴ (50%, nevis 10%).

Kredītu brīvdienu garantiju izsniegšanas kārtību, kompensāciju izmaksu un zaudējumu samazināšanas pasākumus nosaka saskaņā ar civiltiesiskajiem līgumiem, kas noslēgti starp Altum un kredītiestādi. Zaudējumi, ievērojot garantijas apmēru, tiek segti proporcionāli starp kredītiestādi un Altum⁷⁵.

Altum ir noslēgti sadarbības līgumi ar 16 kredītiestādēm⁷⁶, kuru finanšu pakalpojumiem var tikt sniegtas kredītu brīvdienu garantijas. Altum sniegtā garantija sedz līdz 50% no neatmaksātās finansējuma

⁷⁰ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība".

⁷¹ Esošiem aizdevumiem investīciju veikšanai un finanšu līzingam līdz diviem gadiem, esošiem aizdevumiem apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, ja kredītiestāde pagarina pakalpojuma līguma termiņu.

⁷² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 6.punkts.

⁷³ No sākotnēji plānotā valsts budžeta finansējuma 50 miljonu *euro* apmērā (ar kredītiestādēm sākotnēji plānoto atbalstu komersantu finanšu pakalpojumiem aptuveni 715 miljonu *euro* apmērā) puse tika pārdalīta portfelģarantiju krīzes instrumentam (ar plānoto izsniedzamo garantiju apmēru 125 miljoni *euro*, kredītiestādēm atbalstot komersantu finanšu pakalpojumus aptuveni 300 miljonu *euro* apmērā);

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija); MK 24.03.2020. noteikumu Nr.154 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija);

MK 24.03.2020. noteikumu Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 5.septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfelģarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁷⁴ Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(f) punkta (i) apakšpunkts; Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstule C(2020) 1908 final "State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme", 49.apsvērums.

⁷⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 5.punkts.

⁷⁶ Altum tīmekļvietne: banku saraksts – kur var saņemt garantiju? Pieejams:

<https://www.altum.lv/lv/pakalpojumi/uznemumiem/garantija-kredita-brivdienam-covid-19/sadarbibbas-partneri/> [skatīts 06.11.2020.].

pamatsummas⁷⁷. Finanšu pakalpojuma summa, ko sedz garantija, nedrīkst pārsniegt 25% no saimnieciskās darbības veicēja 2019.gada apgrozījuma, bet maksimālā garantiju summa vienam saimnieciskās darbības veicējam⁷⁸ nedrīkst pārsniegt piecus miljonus *euro*⁷⁹.

Kredīta brīvdienu garantijas var saņemt mikro, mazie un vidējie, kā arī lielle saimnieciskās darbības veicēji jebkurā nozarē, izņemot tādas nozares kā:

- ieroču un munīcijas tirdzniecību;
- tabakas izstrādājumu ražošanu un tirdzniecību;
- alkohola tirdzniecību;
- azartspēles un derības;
- finanšu un apdrošināšanas darbību;
- operācijas ar nekustamo īpašumu;
- nekustamā īpašuma attīstīšanu, kas reģistrējama kā dzīvojamā māja vai daudzdzīvokļu dzīvojamā māja⁸⁰.

Ministru kabineta noteikumi⁸¹ nosaka, ka, lai saņemtu kredītu brīvdienu garantiju, saimnieciskās darbības veicējam ir jābūt ekonomiski dzīvotspējīgam un 31.12.2019. tas nedrīkst būt nonācis finanšu grūtībās⁸². Grūtībās nonākuša saimnieciskās darbības veicēja pazīmes ir noteiktas Ministru kabineta noteikumos⁸³, savukārt, lai novērtētu, vai saimnieciskās darbības veicējs ir ekonomiski dzīvotspējīgs, tiek izmantota līdzšinējā Altum pieredze uzņēmējdarbības projektu analīzē⁸⁴.

Altum ir izstrādāta iekšējā kārtība⁸⁵, kas nosaka kritērijus, kā tiek vērtētas grūtībās nonākušu uzņēmumu pazīmes un saimnieciskās darbības veicēja ekonomiskā dzīvotspēja.

Lai saimnieciskās darbības veicēji saņemtu kredītu brīvdienu garantijas, tiem vispirms garantija jāpiesaka kredītiestādē, kurā tiek saņemts finanšu pakalpojums. Kredītiestāde sagatavo garantijas pieteikumu un iesniedz to izvērtēšanai Altum. Altum piecu darba dienu laikā pieņem lēmumu par garantijas izsniegšanu vai atteikumu sniegt garantiju un informē kredītiestādi. Kredītiestāde pēc Altum lēmuma par garantijas izsniegšanu slēdz līgumu ar garantijas saņēmēju (skatīt 3.attēlu).

⁷⁷ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 10.punkts.

⁷⁸ Vai ar saimnieciskās darbības veicēju saistītai personu grupai.

⁷⁹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 11.punkts.

⁸⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 15.punkts.

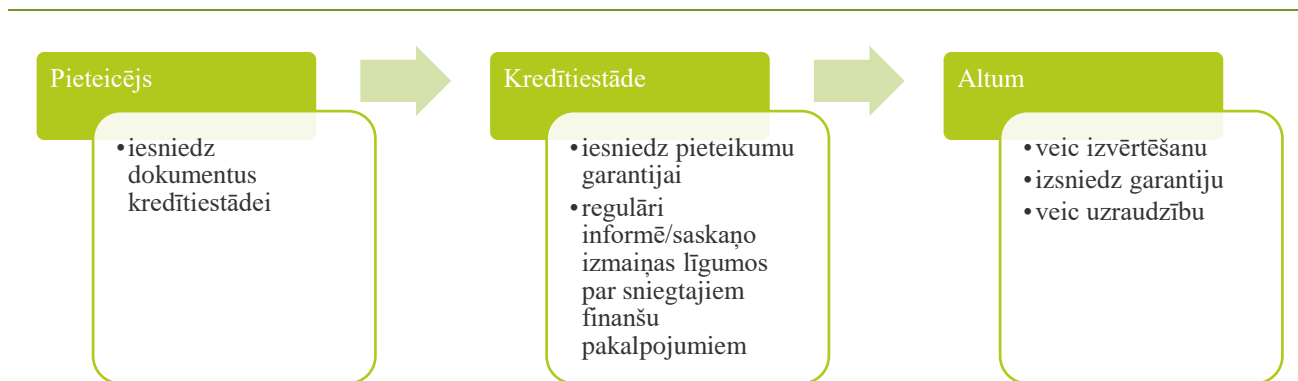
⁸¹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 9.punkts.

⁸² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 9. un 16.punkts.

⁸³ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 16.punkts.

⁸⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁸⁵ Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības".

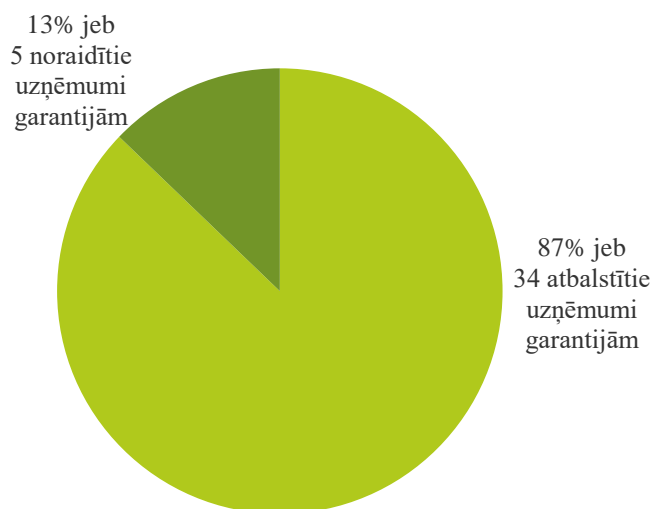
3.attēls. Kredītu brīvdienu garantiju programmas administrēšanas process

Garantijas gada prēmijas likme ir 0,5% no garantijas segtās finanšu pakalpojumu summas. Ja lielajiem saimnieciskās darbības veicējiem garantijas termiņš pārsniedz četrus gadus, tad, sākot ar ceturto gadu, līdz garantijas termiņa beigām garantijas prēmijas gada likme ir 1,25%⁸⁶.

Līdz 30.09.2020. Altum ieņēmumi no garantiju prēmijām veido 48 151 *euro*.

No Covid-19 krīzes kredītu brīvdienu garantiju programmā 39 uzņēmumu iesniegtajiem garantiju pieteikumiem Altum līdz 30.09.2020. ir:

- atbalstījis 34 uzņēmumu garantiju pieteikumus par finanšu pakalpojumu kopējo summu 85 200 021 *euro* apmērā, izsniedzot garantijas 30 546 351 *euro* apmērā;
- noraidījis piecu uzņēmumu garantiju pieteikumus, kas ir 13% no visiem atbalsta programmā startējušiem uzņēmumiem (skatīt 4.attēlu).

4.attēls. Kredītu brīvdienu garantiju programmā atbalstīto un noraidīto uzņēmumu skaits (līdz 30.09.2020.)

⁸⁶ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība" 17.punkts.

Portfeļgarantiju programma

Portfeļgarantiju sniegšanu Altum nodrošina jau no 2017.gada⁸⁷. Lai komersanti, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izraisītā krīze, varētu saņemt atbalstu portfeļgarantiju veidā, 24.03.2020. tika veikti grozījumi esošajā portfeļgarantiju regulējumā⁸⁸, nosakot, ka Covid-19 izraisītās krīzes seku mazināšanai Altum īsteno portfeļgarantiju programmu ar pieejamo valsts budžeta finansējumu līdz 25 000 000 *euro*.

Ar plānoto finansējumu 25 000 000 *euro* apmērā plānots izsniegt garantijas 125 000 000 *euro* apmērā, kredītiestādēm atbalstot komersantu finanšu pakalpojumus aptuveni 300 000 000 *euro* apmērā⁸⁹.

Portfeļgarantijas ir paredzētas:

- jauniem aizdevumiem apgrozāmo līdzekļu finansēšanai un
- esošiem aizdevumiem, ja kredītiestāde atliek pamatsummas maksājumu vismaz par trim mēnešiem⁹⁰.

Maksimālā portfeļgarantiju summa vienam komersantam nedrīkst pārsniegt 500 000 *euro*⁹¹, un garantija sedz līdz 50% no finanšu pakalpojuma summas⁹².

Portfeļgarantijas izsniedz kredītiestādes, neveicot katras garantijas individuālu saskaņošanu ar Altum. Portfeļgarantiju piešķiršanas un informācijas apmaiņas kārtību, portfeļgarantijas nosacījumus, kompensāciju izmaksas kārtību, garantijas prēmijas apmaksas kārtību, kā arī *de minimis* uzraudzības kārtību nosaka saskaņā ar civiltiesiskajiem līgumiem, kas noslēgti starp Altum un kredītiestādi⁹³.

Altum ir noslēdzis sadarbības līgumus ar piecām kredītiestādēm, kas var sniegt Covid-19 krīzes portfeļgarantijas. Sadarbības līgumos ar kredītiestādēm ir noteikts, ka pēc katra kalendārā mēneša beigām 15 kalendāro dienu laikā kredītiestāde nosūta Altum pārskatu par aizdevumu portfeli (skatīt 5.attēlu).

⁸⁷ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" 3.punkts.

⁸⁸ MK 24.03.2020. noteikumi Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 5.septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai"" (spēkā no 26.03.2020.).

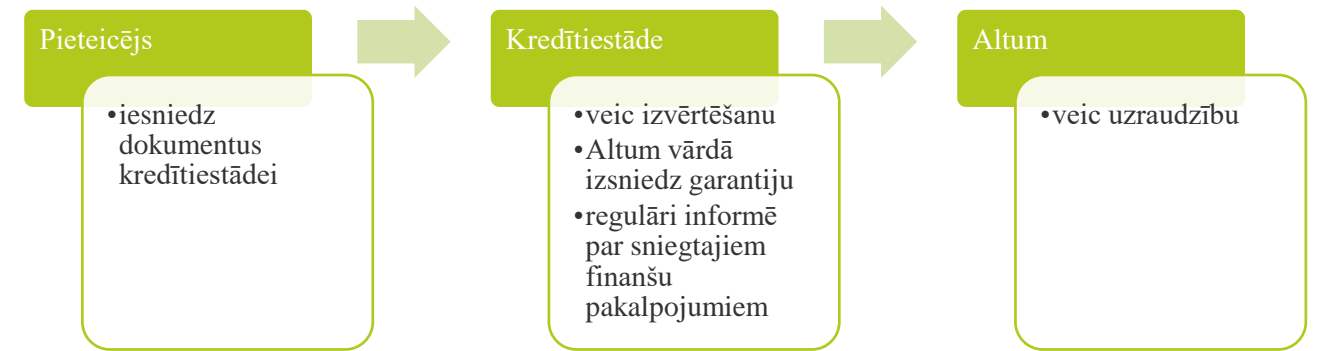
⁸⁹ MK 24.03.2020. noteikumu Nr.155 "Grozījumi Ministru kabineta 2017.gada 5.septembra noteikumos Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai"" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁹⁰ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹². un 10.¹³.apakšpunkts.

⁹¹ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹¹.apakšpunkts.

⁹² MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 11.¹ punkts.

⁹³ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 7.punkts.

5.attēls. Portfeļgarantiju programmas administrēšanas process

Garantijas prēmijas likme ir 0,3% gadā no garantijas segtās finanšu pakalpojumu summas⁹⁴.

Līdz 30.09.2020. Altum ieņēmumi no garantiju prēmijām veido 616 *euro*.

Altum ir izstrādājis iekšējo normatīvo aktu “Portfeļgarantiju programmā iekļauto darījumu atbilstības pārbaudes metodika”⁹⁵, kas nosaka kārtību, kādā Altum nodrošina uzraudzību pār portfeļgarantiju programmu.

Ja Altum, veicot pārbaudi, konstatē, ka izsniegtā portfeļgarantija neatbilst sadarbības līguma nosacījumiem, kredītiestādei konkrētā garantija jāizslēdz no aizdevumu portfeļa. Garantijas prēmija šādos gadījumos netiek atmaksāta⁹⁶.

Kopumā līdz 30.09.2020. Covid-19 krīzes portfeļgarantiju programmas ietvaros ir atbalstīti 14 uzņēmumi par finanšu pakalpojumu kopējo summu 3 527 501 *euro* apmērā, izsniedzot 32 garantijas 1 305 644 *euro* apmērā. Līdz 30.09.2020. Altum ir izvērtējis desmit komersantiem 28 izsniegtās portfeļgarantijas par kopējo garantiju summu 879 683 *euro*.

⁹⁴ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 12.¹ punkts.

⁹⁵ Altum iekšējais dokuments “Portfeļgarantiju programmā iekļauto darījumu atbilstības pārbaudes metodika”.

⁹⁶ Altum un kredītiestādes “Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfeļgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai”.

1. Altum rezerves kapitālā ieskaitāmā finansējuma aprēķins

Lai finansētu piecas atbalsta programmas Covid-19 krīzes seku mazināšanai, Altum rezerves kapitālā kopumā ir paredzēts ieguldīt finansējumu 190 miljonu *euro* apmērā.

Altum rezerves kapitāla veidošanas kārtību nosaka Attīstības finanšu institūcijas likums⁹⁷, nosakot, ka finanšu stabilitātes un ilgtspējīgas darbības nodrošināšanai, kā arī apstiprināto programmu risku ietekmes mazināšanai Altum veido rezerves kapitālu.

Attīstības finanšu institūcijas likums⁹⁸ nosaka līdzekļu ieguldījumu veidus, ko ieskaita Altum rezerves kapitālā, t.sk. pilnu vai daļēju programmas ietvaros saņemtā publiskā finansējuma sagaidāmo zaudējumu apmēru, kā arī apstiprināto programmu attiecinātos izdevumus, kas atspoguļoti Altum saistībās.

Ministru kabineta piešķirtais un Altum rezerves kapitālā kopumā ieguldāmais finansējums 190 000 000 *euro* apmērā par [IP] pārsniedz Altum atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējumos aprēķinātos sagaidāmos zaudējumus (tai skaitā programmu pārvaldības izmaksas), kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.

Jānorāda, ka nav izsekojams rezerves kapitālā ieguldāmā finansējuma [IP] *euro* apmērā jeb [IP] no ieguldāmā finansējuma pamatojums, tā rezultātā nenodrošinot caurskatāmu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.

Ekonomikas ministrija, ar Altum slēdzot vienošanos par rezerves kapitāla palielināšanu trijām atbalsta programmām kopumā 100 miljonu *euro* apmērā, nav paredzējusi nosacījumus par turpmāko rīcību ar finansējumu, kas pēc programmu darbības beigām nebūs izlietots. Valsts kontroles ieskatā, šādi nosacījumi par atlikušā finansējuma turpmāko izmantošanu ir nepieciešami, lai nodrošinātu, ka arī turpmāk šis finansējums tiek izmantots tādām atbalstam, ko valsts ir izvirzījusi kā svarīgu un prioritāru, vai arī tas tiek atmaksāts valsts budžetā.

Ekonomikas ministrijai un Altum nesniedzot caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu informāciju sabiedrībai par Covid-19 seku mazināšanas valsts atbalsta programmu izdevumiem, kā arī par šo programmu ietvaros sniegto atbalstu un tā apmēru par konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem, netiek nodrošināta pārlicība par valsts budžeta līdzekļu izlietojuma efektivitāti un godprātīgu līdzekļu apsaimniekošanu.

⁹⁷ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta pirmā daļa.

⁹⁸ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrā daļa.

Līdz ar to Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum būtu nepieciešams nodrošināt regulāras un savlaicīgas informācijas publiskošanu par atbalsta programmu līdzekļu izlietojumu, to faktisko atlikumu, kā arī būtu nepieciešams izvērtēt informācijas par atbalsta saņēmējiem publiskošanu.

Lai sniegtu atbalstu saimnieciskās darbības veicējiem, Altum līdz 30.09.2020. ir piešķirts valsts budžeta finansējums līdz 190 miljoniem *euro* Covid-19 krīzes seku mazināšanas programmu īstenošanai, to ieguldot Altum rezerves kapitālā.

Altum rezerves kapitāla veidošanas kārtību nosaka Attīstības finanšu institūcijas likums. Likums paredz⁹⁹:

- finanšu stabilitātes un ilgtspējīgas darbības nodrošināšanai, kā arī apstiprināto programmu risku ietekmes mazināšanai Altum veido rezerves kapitālu;
- Altum rezerves kapitālā ieskaita:
 - pilnu vai daļēju programmas ietvaros saņemtā publiskā finansējuma sagaidāmo zaudējumu apmēru, kas noteikts, ievērojot risku pārvaldības politiku (turpmāk – sagaidāmie zaudējumi);
 - apstiprināto programmu attiecinātos izdevumus, kas atspoguļoti Altum saistībās;
 - uzkrājumus¹⁰⁰, kas reversēti par finanšu pārskata gadu;
 - samazinājumu¹⁰¹, ja tas tiek novirzīts citas atbalsta programmas risku ietekmes mazināšanai atbilstoši apstiprinātās programmas nosacījumiem;
 - Altum peļņu.

Attīstības finanšu institūcijas likums¹⁰² nosaka arī, ka:

- Altum pirms programmas apstiprināšanas Ministru kabinetā novērtē:
 - programmas ietekmi, riskus un sagaidāmos zaudējumus;
 - programmas finansiālos rezultātus un programmas īstenošanas izmaksas.
- Ministru kabinets apstiprina programmas un nosaka to īstenošanas kārtību, finansējumu, atbalstāmo darbību un izmaksu attiecināmības nosacījumus, tai skaitā finansējumu Altum izdevumu segšanai.

Altum Covid-19 krīzes seku mazināšanas atbalsta programmām ir sagatavojis programmas rādītāju novērtējumu, aprēķinot, ka plānotais programmu ieviešanas finanšu rezultāts ir zaudējumi, kopumā [IP] *euro* apmērā, ko plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla. Šo piecu atbalsta programmu pārvaldības izmaksas ir [IP] *euro*.

Apkopojumu par Altum rezerves kapitālā ieguldāmo finansējumu un programmas rādītāju novērtējumu par atbalsta programmām Covid-19 krīzes seku mazināšanai skatīt 4.tabulā.

⁹⁹ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta pirmā un otrā daļa.

¹⁰⁰ Kas minēti Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta trešās daļas 1.punktā.

¹⁰¹ Kas minēts Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta trešās daļas 2.punktā.

¹⁰² Attīstības finanšu institūcijas likuma 12.panta trešā un ceturtā daļa.

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

ALTUM ADMINISTRĒTIE LĪDZEKĻI SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEICĒJU ATBALSTAM
COVID-19 KRĪZES SEKU MAZINĀŠANAI

4.tabula

Altum rezerves kapitālā ieguldāmais finansējums un atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējumi (līdz 30.09.2020.)

Nr. p.k.	MK lēmums par rezerves kapitāla palielināšanu	Altum rezerves kapitālā ieguldāmais finansējums, euro	Atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējums ¹⁰³		Starpība ¹⁰⁴ , euro	
1.	MK 25.03.2020. rīkojums Nr.122 "Par rezerves kapitāla palielināšanu" (krīzes garantiju programmas finansēšanai un krīzes aizdevumu programmas finansēšanai)	100 000 000	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība	Plānotais programmas ieviešanas finanšu rezultāts ir zaudējumi [IP] euro apmērā, kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.	Tai skaitā administratīvie izdevumi [IP] euro	[IP]
			Kredītu garantijas krīzes risinājuma programma – individuālās garantijas	Plānotais programmas ieviešanas finanšu rezultāts ir zaudējumi [IP] euro apmērā, kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.	Tai skaitā administratīvie izdevumi [IP] euro	
			Kredītu garantijas krīzes risinājuma programma – portfeļgarantijas	Plānotais programmas ieviešanas finanšu rezultāts ir zaudējumi [IP] euro apmērā, kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.	Tai skaitā administratīvie izdevumi [IP] euro	
			Kopā:	[IP] euro	[IP] euro	
2.	MK 15.07.2020. rīkojums Nr.389 "Par rezerves kapitāla palielināšanu" (alternatīvo ieguldījumu fonda finansēšanai)	līdz 50 000 000	Altum kapitāla fonds	Sagaidāmie paredzami kredītriska zaudējumi fondam [IP] euro tiks segti no publiskā finansējuma (valsts budžeta), kas tiks ieguldīts Altum rezerves kapitālā.	Papildus – pārvaldnieka pārvaldības izmaksas [IP] euro	[IP]
3.	MK 14.07.2020. sēdes protokols Nr.44, 33.§ 7.punkts (krīzes garantiju programmas finansēšanai)	līdz 40 000 000	Garantijas lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība	Plānotais programmas ieviešanas finanšu rezultāts ir zaudējumi [IP] euro apmērā, kurus plānots segt no šim mērķim paredzētā rezerves kapitāla.	Tai skaitā administratīvie izdevumi [IP] euro	[IP]
Kopā:		190 000 000		[IP] euro	[IP] euro	[IP]

Ministru kabineta piešķirtais un Altum rezerves kapitālā kopumā ieguldāmais finansējums 190 000 000 euro apmērā par [IP] pārsniedz Altum atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējumos aprēķinātos sagaidāmos zaudējumus (tai skaitā iekļautās programmu pārvaldības izmaksas).

¹⁰³ Sagatavots saskaņā ar Attīstības finanšu institūcijas likuma 12.panta trešo daļu.

¹⁰⁴ Starpība starp rezerves kapitālā ieguldāmo finansējumu un programmas rādītāju novērtējumos aprēķināto finansējumu.

Ne Altum atbalsta programmu Covid-19 krīzes seku mazināšanai rādītāju novērtējumos, ne Ministru kabineta noteikumu par atbalsta programmām vai lēmumu par rezerves kapitāla palielināšanu anotācijās nav norādīts aprēķins par papildus nepieciešamā finansējuma [IP] euro apmērā nepieciešamību ieguldīšanai Altum rezerves kapitālā.

Arī revīzijas laikā revidenti nesaņēma pamatojumu un aprēķinus šī papildus ieguldāmā finansējuma apjomam.

Revīzijas laikā Ekonomikas ministrija sniedza skaidrojumu¹⁰⁵, ka:

likumā¹⁰⁶ nav noteikts, ka rezerves kapitālā ieguldāmajai summai jāsakrīt ar sākotnējā programmas novērtējumā aprēķināto sagaidāmo zaudējumu apmēru, jo jāņem vērā, ka aprēķināto zaudējumu apmērs programmas īstenošanas laikā mainīsies, bet publiskais finansējums sedz daļu līdz attiecīgajos Ministru kabineta noteikumos norādītajam publiskā finansējuma limitam.

Covid-19 programmu Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka publiskais finansējums izmantojams programmas īstenošanai, nenosakot, ka publiskais finansējums pieejams tikai sākotnēji aprēķināto sagaidāmo zaudējumu segšanai. Programmu īstenošana ietver plašāku publiskā finansējuma izmantošanu, piemēram, aizdevumu programmā šis finansējums ir izmantojams arī aizdevumu izsniegšanai, Kapitāla fonda gadījumā – ieguldījumu veikšanai. Arī Ministru kabineta rīkojums nosaka, ka publiskais finansējums paredzēts programmu finansēšanai.

Papildinot iepriekš minēto skaidrojumu, Ekonomikas ministrija norādīja¹⁰⁷, ka:

valsts budžeta finansējums Altum rezerves kapitālā ir ieguldīts ne tikai kā izdevumi sagaidāmo zaudējumu segšanai un programmu administrēšanai paredzētie līdzekļi, bet arī kā programmas finansējuma līdzekļi u.c. saskaņā ar likumā¹⁰⁸ noteikto, ka rezerves kapitālā ieskaita apstiprināto programmu attiecinātos izdevumus, kas atspoguļoti Altum saistībās.

Revidenti norāda, ka:

- saskaņā ar Attīstības finanšu institūcijas likumu¹⁰⁹ priekšnosacījums programmas apstiprināšanai Ministru kabinetā ir programmas ietekmes, risku un sagaidāmo zaudējumu novērtējums;
- vienlaikus Attīstības finanšu institūcijas likums¹¹⁰ nosaka Altum rezerves kapitāla veidošanas principus, tai skaitā to, ka Altum rezerves kapitālā ieskaita pilnu vai daļēju programmas ietvaros saņemtā publiskā finansējuma sagaidāmo zaudējumu apmēru, tai skaitā programmu pārvaldības izmaksas;
- publiskais finansējums programmu īstenošanai var tikt piesaistīts arī kā valsts aizdevums¹¹¹;
- garantiju programmā (papildus sagaidāmajiem zaudējumiem, tai skaitā programmu pārvaldības izmaksām) nav nepieciešama papildu finansējuma nodrošināšana aizdevumu izsniegšanai vai ieguldījumu veikšanai.

¹⁰⁵ Ekonomikas ministrijas 02.11.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/6737N.

¹⁰⁶ Attīstības finanšu institūcijas likums.

¹⁰⁷ Ekonomikas ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/7939N.

¹⁰⁸ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrās daļas 2.punktu.

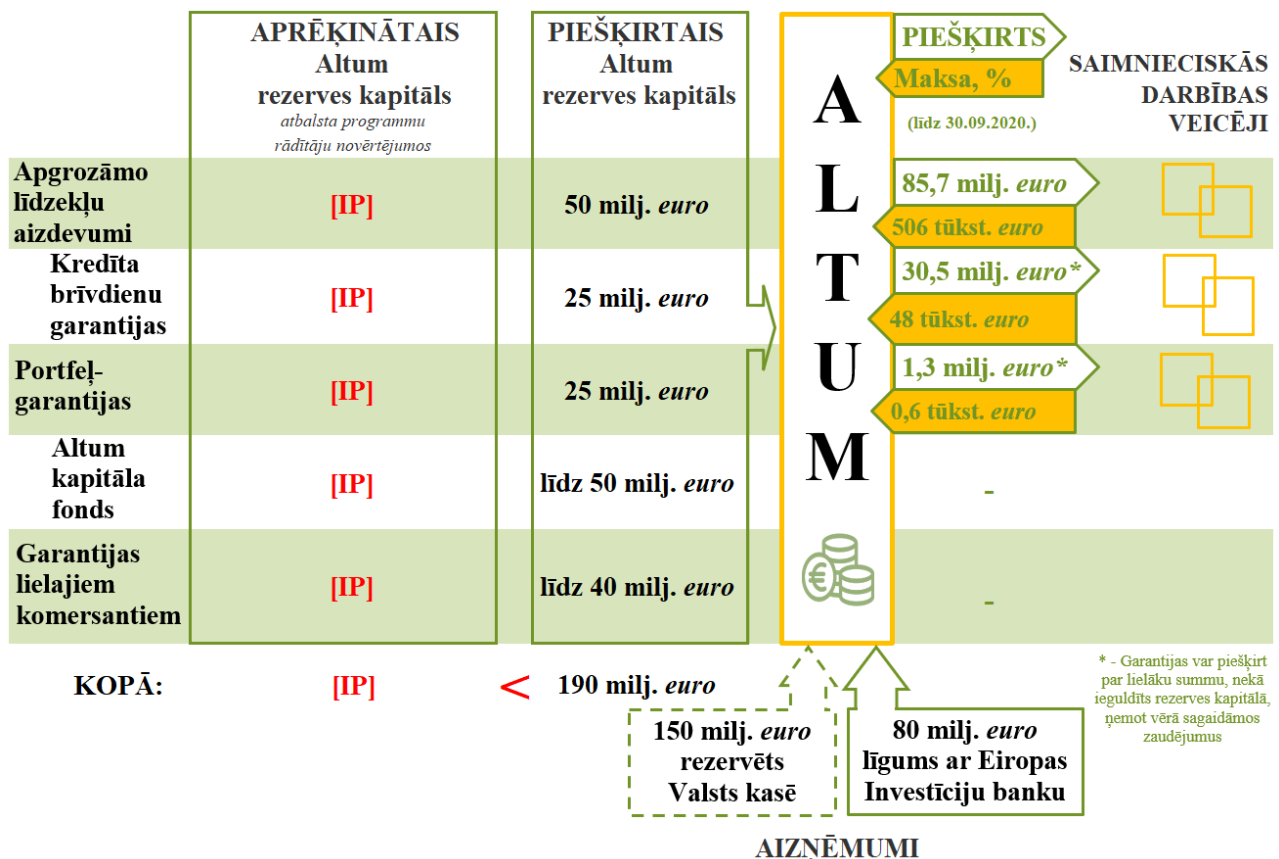
¹⁰⁹ Attīstības finanšu institūcijas likuma 12.panta trešā daļa.

¹¹⁰ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrā daļa.

¹¹¹ Attīstības finanšu institūcijas likuma 13.panta pirmā daļa.

Līdz ar to, sagatavojot Ministru kabineta noteikumu projektu par atbalsta programmām un Ministru kabineta lēmuma projektu par rezerves kapitālu, ir jāņem vērā Attīstības finanšu institūcijas likumā¹¹² noteiktie nosacījumi par rezerves kapitāla veidošanas principiem.

Atbalsta programmām Covid-19 krīzes seku mazināšanai aprēķināto un faktiski ieguldīto finansējumu Altum rezerves kapitālā, kā arī piešķirto atbalstu saimnieciskās darbības veicējiem skatīt 6.attēlā.

6.attēls. Atbalsta programmām Covid-19 krīzes seku mazināšanai aprēķinātais un faktiski ieguldītais finansējums Altum rezerves kapitālā, kā arī piešķirtais atbalsts saimnieciskās darbības veicējiem (līdz 30.09.2020.)

Noteikumi par turpmāko rīcību ar neizlietoto finansējumu

Ekonomikas ministrija un Altum ir noslēguši vienošanos¹¹³ par rezerves kapitāla palielināšanu trijām atbalsta programmām Covid-19 krīzes seku mazināšanai kopumā 100 miljonu euro apmērā. Vienošanās dokumentā ir noteikta piešķirtā valsts finansējuma pārskaitīšanas kārtība un Altum pienākums pēc Ekonomikas ministrijas pieprasījuma sniegt atskaites par līdzekļu izlietojumu. Noslēgtajā vienošanās dokumentā nav noteikts, kā izlietojams finansējums, kas pēc programmu darbības beigām būs atlicis Altum rezerves kapitālā.

Savukārt divās citās atbalsta programmās Covid-19 krīzes seku mazināšanai (garantijām lielajiem komersantiem un kapitāla ieguldījumiem komersantos) Ekonomikas ministrijas un Altum noslēgtajos

¹¹² Attīstības finanšu institūcijas likuma 12.panta trešā daļa.

¹¹³ Ekonomikas ministrijas un Altum 30.03.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu (Covid-19 krīzes seku mazināšanai apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem, garantijām un portfeļgarantijām).

vienošanās¹¹⁴ dokumentos par rezerves kapitāla palielināšanu divām atbalsta programmām kopumā 90 miljonu *euro* apmērā ir paredzēts Altum pienākums atskaitīt atpakaļ no Ekonomikas ministrijas vienošanās ietvaros saņemtos naudas līdzekļus, ja finansējums netiek izlietots alternatīvā fonda vai krīzes garantiju programmas finansēšanai un akcionāru sapulce ir pieņēmusi lēmumu par attiecīgas rezerves kapitāla summas samazināšanu.

Salīdzinājumam – citās (ne Covid-19) Altum publiskā finansējuma īstenotajās programmās tiek slēgti programmas finansēšanas līgumi, kuros ir noteikts¹¹⁵:

ja publiskais finansējums, kas klasificēts kā riska seguma rezerve noteiktas programmas sagaidāmo kredītrisku zaudējumu segšanai, pārsniedz faktiskos kredītu zaudējumus, kas radušies programmas īstenošanas gaitā, tad publiskā finansējuma pāri palikusī daļa ir atmaksājama saskaņā ar programmas finansēšanas līguma nosacījumiem.

Revīzijas laikā Ekonomikas ministrija sniedza skaidrojumu¹¹⁶, ka:

ir būtiski nodalīt finansējumu, kas tiek ieskaitīts Altum rezerves kapitālā, no tāda, kas tiek piešķirts aizdevuma veidā. Ja finansējums tiek nodots kā aizdevums, tā atlikušo daļu pēc programmas īstenošanas, atbilstoši līgumā noteiktajam un iestājoties noteiktiem nosacījumiem, ir jāatmaksā. Praksē šis finansējums tiek novirzīts citu atbalsta programmu īstenošanai, attiecīgi slēdzot jaunu aizdevuma līgumu.

Atbilstoši Attīstības finanšu institūcijas likuma 5.panta otrajai daļai tikai akcionāru sapulce var pieņemt lēmumu par rezerves kapitāla apmēru, proti, tā palielināšanu vai samazināšanu, uzkrājumu veidošanas politiku, kā arī zaudējumu segšanu no rezerves kapitāla.

Programmas realizācijas laikā vai pēc tās pabeigšanas, vadoties no faktiskā programmas līdzekļu izlietojuma, Ekonomikas ministrijai ir tiesības iniciēt akcionāru sapulcē izskatīt jautājumu par rezerves kapitālā ieskaitītās summas konkrētajai programmai pārdali uz citu, tostarp jaunu programmas riska segumu vai rezerves kapitāla samazināšanu, ievērojot Attīstības finanšu institūcijas likumu.

Informācijas publicēšana par Altum administrētajām Covid-19 seku mazināšanas atbalsta programmām un to īstenošanas izdevumiem

Saskaņā ar Eiropas Komisijas *Pagaidu regulējumu*¹¹⁷ dalībvalstīm informācija par sniegto atbalstu un tā apmēru saimnieciskās darbības veicējiem ir jāpublicē tikai par aizdevumu un kredīta brīvdienu garantiju veidā sniegto atbalstu virs 100 000 *euro*¹¹⁸. Informācija jāpublicē gada laikā no atbalsta piešķiršanas dienas.

¹¹⁴ Ekonomikas ministrijas un Altum 24.08.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu (garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība) 2.2.2.apakšpunkts;

Ekonomikas ministrijas un Altum 31.07.2020. vienošanās par rezerves kapitāla palielināšanu (kapitāla ieguldījumiem komersantos, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība) 2.2.2.apakšpunkts.

¹¹⁵ AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" Konsolidētais un atsevišķais gada pārskats par gadu, kas noslēdzās 2019.gada 31.decembrī, 38.lp.

¹¹⁶ Ekonomikas ministrijas 02.11.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/6737N.

¹¹⁷ Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 88.punkts.

¹¹⁸ 10 000 *euro* lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē.

Eiropas Komisijas *Pagaidu regulējums*¹¹⁹ nenosaka pienākumu publicēt informāciju par sniegto atbalstu līdz 100 000 *euro*¹²⁰, savukārt par atbalstu portfeļgarantiju veidā šāds pienākums vispār nav noteikts¹²¹. Arī Latvijas normatīvie akti neparedz pienākumu publicēt šādu informāciju. Altum regulāri publicē apkopojumu par atbalsta programmu apguves gaitu, bet netiek publicēta informācija par sniegto atbalstu un tā apmēru par konkrētiem saimnieciskās darbības veicējiem.

Altum ceturkšņa pārskatos par atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai, kuras tiek finansētas no rezerves kapitāla, ir norādīti sagaidāmie zaudējumi, bet nav norādītas programmu pārvaldības izmaksas, kā arī nav norādīts rezerves kapitāla izmantotais finansējums aizdevumu izsniegšanai, līdz ar to nav iespējams izsekot programmu atlikušajam finansējumam, kā arī nav norādīti šo programmu ietvaros saņemtie ieņēmumi (komisijas maksa par atbalsta piešķiršanu un aizdevuma procenti) sadalījumā pa programmām.

Ņemot vērā jautājuma par Covid-19 krīzes seku mazināšanai piešķirtā publiskā finansējuma aktualitāti un sensitīvo raksturu sabiedrībā, ir svarīgi regulāri nodrošināt caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu informāciju par Altum programmu īstenošanu:

- gan par piesaistīto finansējumu – piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem, piesaistītajiem aizņēmumiem un saņemto maksu, kā arī aizdevumu atmaksu u.c.;
- gan par līdzekļu izlietojumu – programmu pārvaldības izmaksām, izdevumiem zaudējumu segšanai u.c.;
- gan par rezerves kapitāla atlikumu katrai programmai.

Arī Fiskālās disciplīnas padome ir norādījusi¹²², ka ir nepieciešams izveidot efektīvāku valsts atbalsta instrumentu piešķiršanas uzraudzību. Ņemot vērā, ka Altum ir koncentrējies liela finansiālā atbildība, labas pārvaldības un finanšu risku novēršanas nolūkā informācijai par Altum piešķirtajiem atbalsta instrumentiem un apstiprinātajiem projektiem ir jābūt publiski pieejamai.

Ieteikumi

Lai nodrošinātu izsekojamu valsts budžeta līdzekļu izlietojumu, Ekonomikas ministrijai, aprēķinot nepieciešamo finansējumu Altum rezerves kapitāla palielināšanai un virzot apstiprināšanai Ministru kabineta lēmumu projektus par Altum rezerves kapitāla palielināšanu, veikt detalizētu nepieciešamā finansējuma aprēķinu atbilstoši Attīstības finanšu institūcijas likumā¹²³ noteiktajam par rezerves kapitālā ieskaitāmo finansējumu.

Ekonomikas ministrijai izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus ar Altum noslēgtajā vienošanās dokumentā par rezerves kapitāla palielināšanu, paredzot nosacījumus par turpmāko rīcību ar finansējumu, kas pēc programmu darbības beigām nebūs izlietots.

¹¹⁹ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863).

¹²⁰ 10 000 *euro* lauksaimniecības un zivsaimniecības nozarē.

¹²¹ Komisijas Regula (ES) Nr.1407/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam.

¹²² Fiskālās disciplīnas padomes monitoringa ziņojums Nr.6 (08.07.-07.08.2020.). Pieejams: https://fdp.gov.lv/files/uploaded/MZ_11082020v2.pdf [skatīts 17.08.2020.].

¹²³ Attīstības finanšu institūcijas likuma 15.panta otrā daļa.

Lai nodrošinātu caurskatāmu, aktuālu un pilnīgu sabiedrībai pieejamu informāciju par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu atbalsta pasākumiem Covid-19 seku mazināšanai un faktiski pieejamo līdzekļu atlikumu, Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum:

- regulāri nodrošināt savlaicīgu un publiski pieejamu informāciju par atbalsta programmu līdzekļu izlietojumu un faktisko atlikumu;
- izvērtēt iespēju regulāri nodrošināt savlaicīgu un publiski pieejamu informāciju par valsts sniegto atbalstu un tā apmēru saimnieciskās darbības veicējiem neatkarīgi no atbalsta lieluma.

2. Aizņēmumu piesaiste atbalsta programmu finansēšanai

Altum finansējuma nodrošināšanai aizdevumu pieejamībai saimnieciskās darbības veicējiem Covid-19 seku mazināšanai ir piesaistījis finansējumu no Eiropas Investīciju bankas 80 miljonu *euro* apmērā. Lai arī viens no argumentiem aizņēmuma piesaistei no starptautiskās finanšu institūcijas ir valsts budžeta neapgrūtināšana, tomēr patlaban šim pašam mērķim vienlaikus arī valsts budžetā ir plānoti līdzekļi 150 miljonu *euro* apmērā.

Vienlaikus jānorāda, ka Altum jau ir noslēgti aizdevuma līgumi ar Valsts kasi par trīs citu atbalsta programmu īstenošanu kopumā 68,6 miljonu *euro* apmērā, kuros noteiktās aizdevumu summas līdz šim (attiecīgi četrus un desmit gadu laikā kopš līgumu noslēgšanas) nav izmantotas.

Ņemot vērā, ka revīzijas laikā Altum īstenoto atbalsta programmu finansēšanai ir plānoti, bet netiek neizmantoti valsts budžeta līdzekļi kopumā 218,6 miljonu *euro* apmērā, Valsts kontroles ieskatā, būtu pārskatāms īstenoto atbalsta programmu apguves progress, nepieciešamības gadījumā rosinot grozījumus līgumos ar Valsts kasi un rīkojumus par līdzekļu nodrošināšanu programmu īstenošanai¹²⁴, finansējumu novirzot citu nepieciešamo atbalsta programmu (t.sk. Covid-19 krīzes seku mazināšanai) finansēšanai.

Lai nodrošinātu finansējumu aizdevumu pieejamībai saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība, Ministru kabineta noteikumi¹²⁵ nosaka, ka Altum piesaista valsts aizdevumu līdz 150 000 000 *euro* apmērā kredītlīnijas veidā vai piesaista aizdevumu no starptautiskajām finanšu institūcijām.

Lai nodrošinātu Ministru kabineta noteikumu¹²⁶ izpildi, izsniedzot Altum valsts aizdevumu kredītlīnijas veidā tālāk aizdevumu nodrošināšanai saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi koronavīrusa izraisītās slimības Covid-19 izplatība¹²⁷:

- Ministru kabinets ir atļāvis¹²⁸ finanšu ministram palielināt valsts budžeta aizdevumu par 150 000 000 *euro*;

¹²⁴ MK 07.04.2020. rīkojums Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu";

Finanšu ministrijas 14.04.2020. rīkojums Nr.119 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu un valsts budžeta aizdevumu un aizdevumu atmaksu sarakstu 2020.gadam".

¹²⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 7.punkts.

¹²⁶ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 7.punkts.

¹²⁷ MK 07.04.2020. rīkojuma Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

¹²⁸ MK 07.04.2020. rīkojums Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu".

- finanšu ministrs ir palielinājis¹²⁹ valsts budžeta aizdevumu par 150 000 000 *euro*.

Altum aizdevuma līgums ar Eiropas Investīciju banku

Par iepriekš minēto valsts budžeta aizdevumu Altum nav noslēdzis līgumu ar Valsts kasi. Tā vietā Altum 08.07.2020. noslēdza līgumu ar Eiropas Investīciju banku par papildu finansējuma piesaistīšanu 80 miljonu *euro* apmērā apgrozāmo līdzekļu aizdevumu finansēšanai mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība.

Revīzijas laikā Altum skaidroja¹³⁰, ka finansējuma piesaistei aizdevuma līgums tika noslēgts ar Eiropas Investīciju banku, nevis tika izmantots valsts budžeta aizdevums, jo:

- *Altum un tās akcionāriem ir svarīga sadarbība ar starptautiskajām finanšu institūcijām, kā arī būtiski ir diversificēt aizņemšanās avotus;*
- *lai neapgrūtinātu valsts budžetu, ņemot vērā iepriekš Altum veiksmīgo sadarbību ar Eiropas Investīciju banku, bija iespējams operatīvi noslēgt aizdevuma līgumu. Tas bija saimnieciski izdevīgāks darījums, jo cena par Eiropas Investīciju bankas piesaistītajiem resursiem ir 0% gadā. Aizņemoties resursus no Valsts kases, tie būtu 0,5% gadā, kas vienlaikus sadārdzinātu arī komersantiem pieejamā pakalpojuma cenu. Eiropas Investīciju bankas aizdevums piesaistīts bez valsts galvojuma.*

Altum neizmantotie aizdevuma līgumi ar Valsts kasi

Altum ir noslēdzis vairākus aizdevuma līgumus ar Valsts kasi par citu atbalsta programmu finansēšanu, kuros noteiktās aizdevumu summas līdz šim kopš līgumu noslēgšanas nav izmantotas, piemēram:

- 26.04.2010. aizdevuma līgums Nr.A1/1/F10/285 (ar grozījumiem; spēkā līdz 04.08.2020.; pārslēgts ar 05.08.2020. aizdevuma līgumu Nr.A1/1/F20/285), lai nodrošinātu finansējumu saskaņā ar MK noteikumiem¹³¹ (aizdevuma summa: 25 611 693 *euro*; līguma termiņš: 30.06.2025.);
- 26.09.2016. aizdevuma līgums Nr.A1/1/16/395 (ar grozījumiem), lai nodrošinātu finansējumu saskaņā ar MK noteikumiem¹³² (aizdevuma summa: 23 000 000 *euro*; līguma termiņš: 31.12.2028.);
- 24.11.2016. aizdevuma līgums Nr.A1/1/F16/474 (ar grozījumiem), lai nodrošinātu finansējumu saskaņā ar MK noteikumiem¹³³ (aizdevuma summa: 20 000 000 *euro*; līguma termiņš: 31.01.2036.).

Revīzijas laikā Altum skaidroja¹³⁴, ka noslēgtajos aizdevuma līgumos minētie līdzekļi netiek izmantoti, jo:

¹²⁹ Finanšu ministrijas 14.04.2020. rīkojums Nr.119 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu un valsts budžeta aizdevumu un aizdevumu atmaksu sarakstu 2020.gadam".

¹³⁰ Altum 05.11.2020. e-pasta vēstule.

¹³¹ MK 27.04.2010. noteikumi Nr.403 "Kārtība, kādā piešķir valsts atbalstu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības produkcijas ražošanai" (spēkā līdz 05.12.2019.);

MK 03.12.2019. noteikumi Nr.582 "Kārtība, kādā īsteno valsts atbalsta programmu par aizdevumu piešķiršanu apgrozāmo līdzekļu iegādei lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un akvakultūras nozarē" (spēkā no 06.12.2019.).

¹³² MK 31.05.2016. noteikumi Nr.328 "Noteikumi par mikroaizdevumiem un starta aizdevumiem".

¹³³ MK 15.07.2016. noteikumi Nr.469 "Noteikumi par paralēlajiem aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai".

- *programmās ar lēnu apguves tempu Altum sākotnēji izmanto pašu kapitāla līdzekļus, kurus, pieaugot darījumu apjomam, aizstāj ar Valsts kases aizdevumu. Šādi Altum samazina administratīvo slogu aizdevumu pieprasījumu administrēšanā, kā arī izmaksas par piesaistītajiem resursiem;*
- *atbilstoši katras programmas Ministru kabineta noteikumiem, kuros nosaka no Valsts kases pieejamo aizdevuma apmēru, Altum un Valsts kase slēdz līgumus par finansējuma pieejamību konkrētas programmas īstenošanai;*
- *līdzekļi, kuri atbilstoši Valsts kases līgumam paredzēti konkrētas programmas īstenošanai saskaņā ar atbilstošajiem MK noteikumiem, nevar tikt izlietoti citas programmas īstenošanai.*

Finanšu ministrija norāda¹³⁵, ka:

pamatojums paredzēto, bet neizmantoto līdzekļu noteikto atbalsta programmu finansēšanā jābalsta aktuālajos programmas apguves datos, kur aktualizēta informācija par esošo programmas īstenošanas gaitu, kā arī izvērtēta scenārijos balstīta turpmāka programmas ietekme.

Ņemot vērā iepriekš minēto, šobrīd Altum īstenoto atbalsta programmu finansēšanai ir plānoti valsts budžeta līdzekļi 218 611 693 *euro* apmērā, kuri faktiski netiek izmantoti, tai skaitā:

- Altum neizmantotie aizdevuma līgumi ar Valsts kasi 68 611 693 *euro* apmērā;
- plānotie valsts budžeta līdzekļi¹³⁶ aizdevumu nodrošināšanai saimnieciskās darbības veicējiem 150 000 000 *euro* apmērā.

Finanšu ministrija ir sniegusi skaidrojumu¹³⁷, ka:

attiecīgi, veicot finanšu vadību naudas līdzekļu kontos, Valsts kase neveic resursu rezervēšanu kādam konkrētam mērķim, bet nodrošina nepieciešamā finansējuma pieejamību izejošo maksājumu izpildei kopējās naudas plūsmas un likviditātes vadības ietvaros, nodrošinot likviditātes riska vadību atbilstoši Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģijā noteiktajiem pamatprincipiem un uzdevumiem.

Ieteikums

Lai nodrošinātu valsts aizdevumu efektīvu izmantošanu un samazinātu slogu uz valsts budžetu, Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum pārskatīt līdz šim ar Valsts kasi noslēgtos aizdevuma līgumus, kuros paredzētie līdzekļi netiek izmantoti noteikto atbalsta programmu finansēšanā, kā arī plānotā valsts budžeta aizdevuma nepieciešamību, nepieciešamības gadījumā rosinot grozījumus līgumos un rīkojumos¹³⁸.

¹³⁴ Altum 05.11.2020. e-pasta vēstule.

¹³⁵ Finanšu ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.1.2-8/15-2/6559.

¹³⁶ MK 07.04.2020. rīkojums Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu";

Finanšu ministrijas 14.04.2020. rīkojums Nr.119 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu un valsts budžeta aizdevumu un aizdevumu atmaksu sarakstu 2020.gadam".

¹³⁷ Finanšu ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.1.2-8/15-2/6559.

¹³⁸ MK 07.04.2020. rīkojums Nr.158 "Par likumā "Par valsts budžetu 2020. gadam" noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu";

3. Pieteikumu atbalsta saņemšanai vērtēšana

3.1. Covid-19 ietekmes vērtēšana

Altum, vērtējot¹³⁹ iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai Covid-19 seku mazināšanai, ir paplašinājis Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁰ noteiktos Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus.

Ministru kabineta noteikumos¹⁴¹ ir noteikti divi kritēriji, kas pamato Covid-19 ietekmi – saimnieciskās darbības veicēja (1) operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai (2) likviditātes rādītāji¹⁴² ir pasliktinājušies, salīdzinot ar 2019.gada datiem. Savukārt Altum, vērtējot iesniegtos pieteikumus Covid-19 seku mazināšanas atbalstam, kā pamatojumu Covid-19 ietekmes novērtējumam ir akceptējis arī citus – Ministru kabineta noteikumos¹⁴³ nenorādītus – kritērijus, piemēram, klientu pasūtījumu atcelšana, debitoru parādu atmaksas palēnināšanās, prognozētais apgrozījuma kritums u.c. Šādi gadījumi tika konstatēti pusē no izlasē iekļautajiem darījumiem.

Finanšu ministrijas 14.04.2020. rīkojums Nr.119 “Par likumā “Par valsts budžetu 2020. gadam” noteikto valsts budžeta aizdevumu kopējo palielinājumu un valsts budžeta aizdevumu un aizdevumu atmaksu sarakstu 2020.gadam”.

¹³⁹ Portfeļgarantiju programmā, pārbaudot kredītiestāžu izsniegtās portfeļgarantijas.

¹⁴⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁴¹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁴² Uzņēmumu finanšu analīzē visbiežāk izmantotais likviditātes rādītājs ir kopējās likviditātes koeficients = Apgrozāmie līdzekļi / Īstermiņa saistības.

¹⁴³ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

Pieteikumu vērtēšanā, piemērojot plašākus kritērijus, nekā tas noteikts Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁴, nav ievērota vienlīdzība pret saimnieciskās darbības veicējiem, kas vēlas pieteikties atbalsta saņemšanai. Pastāv iespēja, ka saimnieciskās darbības veicēji nepiesakās atbalsta saņemšanai, jo to finanšu rādītāji neatbilst Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁵ noteiktajām prasībām, bet ir iestājušies citi faktori, kas pamato Covid-19 ietekmi.

Lai arī Altum izmantotie kritēriji norāda uz Covid-19 ietekmi uz saimnieciskās darbības veicēju darbību, ne Ekonomikas ministrija kā normatīvo aktu¹⁴⁶ projektu izstrādātāja, ne Altum kā iesniegto pieteikumu vērtētājs vairākus mēnešus nebija rosinājuši veikt grozījumus normatīvajos aktos, lai atbilstoši faktiskajai situācijai paplašinātu Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus. Tikai revīzijas noslēguma laikā Ekonomikas ministrija izstrādāja grozījumu projektu atbalsta programmu īstenošanas noteikumos¹⁴⁷, paplašinot Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus.

Altum, vērtējot iesniegtos pieteikumus, kā pamatojumu apgrozījuma kritumam ir izmantojis arī pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās sniegto informāciju.

Revīzijā, izlases veida pārbaudēs analizējot no Valsts ieņēmumu dienesta iegūtos datus par saimnieciskās darbības veicēju norādīto informāciju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās, tika konstatēts, ka Altum 18% gadījumu ir piešķīris atbalstu Covid-19 seku mazināšanai kopumā 5,5 miljonu *euro* apmērā, lai arī šī atbalsta piešķiršanas brīdī saimnieciskās darbības veicēju darbībā nebija vērojams ieņēmumu no saimnieciskās

¹⁴⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁴⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁴⁶ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

¹⁴⁷ MK 17.12.2020. noteikumi Nr.823 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"";

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.820 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība"";

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.824 "Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumos Nr. 537 "Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai"".

darbības kritums, kas liecina arī par iespējamu Ministru kabineta noteikumos¹⁴⁸ noteiktā kritērija – apgrozījuma kritums – neizpildi.

Par šo saimnieciskās darbības veicēju atbilstību otrajam kritērijam – likviditātes rādītāju¹⁴⁹ pasliktināšanās – revīzijas laikā nebija iespējams pārlicināties, jo šajos gadījumos Altum šī rādītāja pasliktināšanos nebija vērtējis.

Ministru kabineta noteikumi¹⁵⁰ nosaka, ka apgrozāmo līdzekļu aizdevumus, kredītu brīvdienu garantijas un portfelgarantijas Covid-19 ietekmētajiem saimnieciskās darbības veicējiem piešķir, ja atbalsts ir nepieciešams, lai mazinātu Covid-19 ietekmi uz to saimniecisko darbību, un saimnieciskās darbības veicēja:

- operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai
- likviditātes rādītāji¹⁵¹ ir pasliktinājušies, salīdzinot ar 2019.gada datiem.

Revīzijā tika konstatēts, ka, vērtējot saimnieciskās darbības veicēju iesniegtos pieteikumus, Altum kā pamatojumu Ministru kabineta noteikumos noteiktajiem Covid-19 ietekmi pamatojošiem kritērijiem ir norādījis peļņas un zaudējumu aprēķinā vai pievienotās vērtības nodokļa deklarācijā uzrādītu apgrozījuma kritumu attiecīgos periodos vai likviditātes rādītāju pasliktināšanos:

- 38 piešķirto (revīzijā pārbaudīti 70) apgrozāmo līdzekļu aizdevumu vērtējumos;
- 14 piešķirto (revīzijā pārbaudīts 31) kredītu brīvdienu garantiju vērtējumos.

Pārējos gadījumos (aizdevumu programmā – 32, kredītu brīvdienu garantiju programmā – 17) saimnieciskās darbības veicēji nav iesnieguši operatīvos finanšu datus pa attiecīgiem periodiem, lai pamatotu apgrozījuma kritumu. Altum šajos gadījumos, vērtējot iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai, kā Covid-19 ietekmes pamatojumu ir vērtējis, piemēram:

- debitoru parādu atmaksas palēnināšanos;
- apgrozījuma samazinājumu konkrētā 2020.gada periodā pret 2019.gada vidējo apgrozījumu;
- apgrozījumu pa 2020.gada mēnešiem;
- plānoto darbu atlikšanu;

¹⁴⁸ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵apakšpunkts.

¹⁴⁹ Uzņēmumu finanšu analīzē visbiežāk izmantotais likviditātes rādītājs ir kopējās likviditātes koeficients = $\frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Īstermiņa saistības}}$.

¹⁵⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵apakšpunkts.

¹⁵¹ Uzņēmumu finanšu analīzē visbiežāk izmantotais likviditātes rādītājs ir kopējās likviditātes koeficients = $\frac{\text{Apgrozāmie līdzekļi}}{\text{Īstermiņa saistības}}$.

- klientu pasūtījumu atcelšanu;
- uzņēmuma darbības pārtraukšanu;
- bankas kontu izrakstus;
- prognozēto apgrozījuma kritumu nākotnē;
- klientu vēstules par maksājumu atlikšanu u.c.

Līdz 30.09.2020. Altum bija pārbaudījis kredītiestāžu desmit uzņēmumiem izsniegto portfeļgarantiju atbilstību programmas nosacījumiem, un visos vērtējumos Altum ir norādījis, ka ir pamatota Covid-19 negatīvā ietekme uz komersanta saimniecisko darbību. Revidenti, pārbaudot komersantu iesniegtos dokumentus, konstatēja, ka operatīvie finanšu dati par apgrozījuma kritumu vai likviditātes rādītāju pasliktināšanos ir iesniegti tikai piecos gadījumos.

Altum izstrādātajā iekšējā dokumentā *Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes pamatojums atbalsta saņemšanai*¹⁵² ir norādīts, ka viens no galvenajiem atbilstības kritērijiem aizdevumu vai garantiju saņemšanai ir pierādāma saimnieciskās darbības veicēja saimnieciskās darbības pasliktināšanās Covid-19 izplatības dēļ; sekas atstājušas ietekmi uz saimnieciskās darbības veicēja finansiālo stāvokli – salīdzinot ar 2019.gada datiem, operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, vai pasliktinās likviditātes rādītāji.

Vienlaikus šajā dokumentā norādīts, ka, papildus saimnieciskās darbības veicēja atbalsta pieteikumā sniegtajam skaidrojumam par Covid-19 ietekmi uz uzņēmumu, Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes pamatojošie dokumenti ir arī:

- izejvielu piegādes kavēšanos/atcelšanu pamatojoši dokumenti;
- veikto pasūtījumu atcelšanas dokumenti (sarakste ar klientu);
- pircēju/pakalpojumu ņēmēju skaita samazinājums;
- darbaspēka nepietiekamība pašizolācijas dēļ;
- klientu kavēto maksājumu īpatsvara pieaugums;
- konta apgrozījums pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai apgrozījuma kritums pa nedēļām, sākot no marta vidus.

Altum gan savā iekšējā dokumentā¹⁵³, gan faktiski vērtējot iesniegtos pieteikumus atbalsta saņemšanai ir izmantojis arī Ministru kabineta noteikumos¹⁵⁴ neminētus Covid-19 ietekmes izvērtējuma kritērijus.

Altum revīzijas laikā skaidroja:

Covid-19 ietekme lielai daļai uzņēmumu bija tieši redzama uz saimniecisko darbību (nevis uzreiz finanšu operatīvajos datos), piemēram, epidemioloģisko drošības pasākumu rezultātā nav iespējams sniegt pakalpojumu vai pabeigt līguma izpildi, klienti atceļ pasūtījumus, debitori kavē

¹⁵² Altum informatīvs materiāls “Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes pamatojums atbalsta saņemšanai aizdevumu un garantiju veidā”.

¹⁵³ Altum informatīvs materiāls “Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes pamatojums atbalsta saņemšanai aizdevumu un garantiju veidā”.

¹⁵⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kredīšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁵.apakšpunkts.

maksājumus, partneri pieprasa priekšapmaksu vai samazina atliktā maksājuma periodu, kas izraisa tūlītēju likviditātes pasliktināšanos uzņēmumā.

Lai definētu Covid-19 ietekmes veidus, kuri saistīti gan ar apgrozījuma kritumu, gan likviditātes pasliktināšanos, Altum izveidoja un piemēroja informatīvo materiālu "Covid-19 krīzes negatīvās ietekmes pamatojums atbalsta saņemšanai aizdevumu un garantiju veidā".

Programma kopumā ir mērķēta tieši uz tūlītēju likviditātes atbalstu, kas uzņēmumiem Covid-19 izraisītajā krīzes situācijā bija nepieciešama, lai nepārtrauktu savu saimniecisko darbību vai nodrošinātu to minimālā apjomā.

Altum izmantotie vērtēšanas kritēriji pamato Covid-19 ietekmi uz saimnieciskās darbības veicēju darbību, bet tie ir plašāki nekā Ministru kabineta noteikumos¹⁵⁵ noteiktie Covid-19 ietekmi pamatojošie kritēriji – operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai likviditātes rādītāji ir pasliktinājušies, salīdzinot ar 2019.gada datiem.

Ne Ekonomikas ministrija kā normatīvo aktu¹⁵⁶ projektu izstrādātāja, ne Altum kā iesniegto pieteikumu vērtētājs vairākus mēnešus nebija rosinājuši veikt grozījumus normatīvajos aktos, lai papildinātu Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus, kas faktiski tiek piemēroti Covid-19 ietekmes vērtēšanā.

Tikai revīzijas noslēguma laikā Ekonomikas ministrija izstrādāja grozījumu projektu atbalsta programmu īstenošanas noteikumos¹⁵⁷, paplašinot Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus, nosakot, ka atbalsts ir nepieciešams, lai mazinātu Covid-19 izplatību seku negatīvo ietekmi uz saimnieciskās darbības veicēju saimniecisko darbību vai finanšu stāvokli.

Covid-19 ietekmes pārbaude

Saimnieciskās darbības veicēju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās tiek norādīta saimnieciskās darbības veicēja kopējā darījumu vērtība, tai skaitā ieņēmumi no pamatdarbības (neto apgrozījums¹⁵⁸), līdz ar to arī deklarācijās sniegtie dati var norādīt uz apgrozījuma kritumu.

¹⁵⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 8.punkts;

MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 9.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.15.apakšpunkts.

¹⁵⁶ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 05.09.2017. noteikumi Nr.537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.).

¹⁵⁷ MK 17.12.2020. noteikumi Nr.823 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.820 "Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumos Nr. 150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 17.12.2020. noteikumi Nr.824 "Grozījumi Ministru kabineta 2017. gada 5. septembra noteikumos Nr. 537 "Noteikumi par portfelgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai";

¹⁵⁸ Neto apgrozījums ir uzņēmuma pamatdarbības, preču pārdošanas un pakalpojumu veikšanas rezultātā gūtie ieņēmumi, no kuriem atskaitītas tirdzniecības u. c. atlaides, kā arī apgrozījuma, akcīzes u. c. nodokļi (Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca, Rīga, Zinātne, 2000).

Tā kā vairākos gadījumos, vērtējot pieteikumus atbalsta saņemšanai, Altum nav pieprasījis saimnieciskās darbības veicējiem iesniegt operatīvos finanšu datus, kas pamatotu apgrozījuma kritumu, revidenti apgrozījuma krituma noteikšanai izmantoja no Valsts ieņēmumu dienesta iegūtos datus par saimnieciskās darbības veicēju norādīto informāciju pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās.

Ministru kabineta noteikumi¹⁵⁹ nenosaka apgrozījuma perioda vērtēšanas attiecināmības sākumu, no kura 2020.gadā ir jāvērtē Covid-19 ietekme. Ņemot vērā, ka ārkārtējā situācija Latvijā tika izsludināta 12.03.2020.¹⁶⁰, apgrozījuma kritums 2020.gada janvārī un februārī nebūtu tieši saistāms ar Covid-19 ietekmi. Līdz ar to revidenti nevērtēja saimnieciskās darbības veicēju uzrādīto apgrozījumu šajā periodā.

Salīdzinot pievienotās vērtības nodokļa deklarācijās sniegto informāciju, tika konstatēts, ka atbalsta piešķiršanas brīdī vairāku saimnieciskās darbības veicēju darbībā nebija vērojams ieņēmumu no saimnieciskās darbības kritums, kas liecina arī par iespējamu apgrozījuma krituma neesamību:

- apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā 17 gadījumos, kopumā piešķirot aizdevumus 3,8 miljonu *euro* apmērā;
- kredītu brīvdienu garantiju programmā divos gadījumos, kopumā izsniedzot garantijas 1,7 miljonu *euro* apmērā;
- portfelģarantiju programmā vienā gadījumā, izsniedzot portfelģarantijas 46,7 tūkstošu *euro* apmērā.

Par revīzijas izlasē iekļauto saimnieciskās darbības veicēju, kuru darbībā nebija vērojams ieņēmumu no saimnieciskās darbības kritums, atbilstību otrajam kritērijam – likviditātes rādītāju¹⁶¹ pasliktināšanās – revīzijas laikā nebija iespējams pārlicināties, jo šajos gadījumos Altum šī rādītāja pasliktināšanos nebija vērtējis.

Ieteikums

Ekonomikas ministrijai izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus Ministru kabineta noteikumos¹⁶², lai papildinātu saimnieciskās darbības veicēju Covid-19 ietekmi pamatojošos kritērijus.

¹⁵⁹ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 05.09.2017. noteikumi Nr.537 "Noteikumi par portfelģarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai" (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.).

¹⁶⁰ MK 12.03.2020. rīkojums Nr.103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 09.06.2020.).

¹⁶¹ Uzņēmumu finanšu analīzē visbiežāk izmantotais likviditātes rādītājs ir kopējās likviditātes koeficients = *Apgrozāmie līdzekļi / Īstermiņa saistības*.

¹⁶² MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 19.03.2020. noteikumi Nr.150 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

MK 05.09.2017. noteikumi Nr.537 "Noteikumi par portfelģarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

3.2. Aizdevuma nodrošinājuma prasību vērtēšana

Altum Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi nosaka prasības nepieciešamā aizdevuma nodrošinājumam. Laika posmā no 25.03.2020. līdz 30.09.2020. ir bijušas spēkā četras noteikumu versijas.

Lai arī noteikumu pirmajā versijā¹⁶³, kas bija spēkā deviņas dienas, bija noteikts, ka nepietiekama aizdevuma nodrošinājuma gadījumā aizdevumus virs [IP] euro nedrīkst piešķirt, no izlasē pārbaudītajiem šajā laikā piešķirtajiem septiņiem aizdevumiem Altum ir piešķīris sešus aizdevumus 4,15 miljonu euro apmērā ar nepietiekamu aizdevuma nodrošinājumu. Jānorāda, ka otrajā noteikumu versijā¹⁶⁴, kas stājās spēkā 03.04.2020., tika noteikts, ka aizdevumus var izsniegt arī nepietiekama aizdevuma nodrošinājuma gadījumā, ja tiek piesaistīti īpašnieka/u galvojumi. Līdz ar to Altum, izvērtējot faktisko situāciju, Covid-19 krīzes skartajiem komersantiem ir samazinājis aizdevuma nodrošinājuma prasības.

Tomēr, izlases veidā pārbaudot situāciju pēc noteikumu otrās versijas¹⁶⁵ spēkā stāšanās, tika konstatēts, ka Altum bez īpašnieka/u galvojumiem ir piešķīris trīs aizdevumus 1,3 miljonu euro apmērā, lai arī nodrošinājums bija nepietiekams.

Lai arī Altum iekšējie noteikumi¹⁶⁶ noteica, ka nepietiekama aizdevuma nodrošinājuma gadījumā ir jāpiesaista visu aizņēmēja īpašnieku galvojumi, divi aizdevumi kopumā 175 000 euro apmērā ir piešķirti, nepiesaistot visus aizņēmēja īpašnieku galvojumus.

Šāda rīcība nerada vienlīdzīgu attieksmi pret tiem aizdevuma saņēmējiem, kuri aizņēmumu saņēmuši, izpildot visas aizdevuma nodrošinājuma prasības.

Altum ir izstrādāti iekšējie noteikumi¹⁶⁷ aizdevumu apgrozāmajiem līdzekļiem izsniegšanai Covid-19 ietekmētajiem saimnieciskās darbības veicējiem, nosakot prasības nepieciešamā aizdevuma nodrošinājumam. Iekšējie noteikumi vairākas reizes ir grozīti un līdz 30.09.2020. spēkā ir bijušas četras šo noteikumu versijas:

¹⁶³ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.) 6.3.2.apakšpunkts, spēkā līdz 02.04.2020.

¹⁶⁴ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (2.versija, 03.04.2020.) 6.2.2., 6.3.apakšpunkts, spēkā līdz 29.04.2020.

¹⁶⁵ Altum iekšējie noteikumi "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (2.versija, 03.04.2020.).

¹⁶⁶ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.) 6.1., 6.2. un 6.3.apakšpunkts (spēkā līdz 02.04.2020.).

¹⁶⁷ Altum iekšējie noteikumi "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.).

- 1.versija – no 25.03.2020. līdz 02.04.2020.
- 2.versija – no 03.04.2020. līdz 29.04.2020.
- 3.versija – no 30.04.2020. līdz 31.05.2020.
- 4.versija – no 01.06.2020.

Visos Altum iekšējos noteikumos¹⁶⁸ ir noteiktas prasības nepieciešamajam aizdevuma nodrošinājumam¹⁶⁹.

Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi – 1.versija¹⁷⁰ (spēkā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020.)

Revīzijas laikā tika pārbaudīti 17 laika posmā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020. Altum pieņemtie lēmumi par aizdevumu izsniegšanu, tai skaitā desmit lēmumi par aizdevumiem līdz [IP] euro un septiņi lēmumi par aizdevumiem virs [IP] euro.

Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumu 1.versijā¹⁷¹ bija noteikts, ka:

- aizdevumiem līdz [IP] euro jāpiesaista visu aizņēmēja īpašnieku galvojumi, papildu nodrošinājums šiem aizdevumiem nav nepieciešams;
- aizdevumiem virs [IP] euro ir jābūt nodrošinājumam un, ja aizdevuma nodrošinājuma koeficients ir lielāks par [IP], jāpiesaista visu aizņēmēja īpašnieku galvojumi, bet aizdevuma nodrošinājuma koeficients nedrīkst pārsniegt [IP].

Noteikumos¹⁷² atkāpes no šiem nosacījumiem nav paredzētas.

Revīzijā pārbaudot desmit laika posmā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020. Altum pieņemtos lēmumus par aizdevumu līdz [IP] euro vērtībā piešķiršanu, tika konstatēts, ka Altum diviem komersantiem ir piešķīris aizdevumus kopumā 175 000 euro apmērā, nepiesaistot visu īpašnieku galvojumus. Altum šos aizdevumus apstiprinājis ar atkāpi no iekšējo noteikumu¹⁷³ prasībām.

Revīzijā pārbaudot septiņus laika posmā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020. Altum pieņemtos lēmumus par aizdevumu virs [IP] euro piešķiršanu, tika konstatēts, ka sešos gadījumos, kad aizdevuma nodrošinājuma koeficients bija lielāks par [IP] un līdz ar to aizdevumu nedrīkstēja piešķirt (ņemot vērā iekšējo noteikumu prasības), ir piešķirti aizdevumi ar kopējo aizdevumu summu 4,15 miljonu euro apmērā. Turklāt vienā gadījumā, piešķirot aizdevumu 1 000 000 euro apmērā, nav pieprasīts arī īpašnieku galvojums, kas pārējos gadījumos tika piesaistīts. Arī šajos gadījumos Altum, pieņemot lēmumu, ir norādījis, ka šie aizdevumi tiek piešķirti ar atkāpi no iekšējo noteikumu¹⁷⁴ prasībām.

¹⁶⁸ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.).

¹⁶⁹ Altum aizdevuma nodrošinājuma koeficientu rēķina šādi: Aizdevums pret nodrošinājumu.

¹⁷⁰ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.), spēkā līdz 02.04.2020.

¹⁷¹ Altum iekšējo noteikumu “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.) 6.1., 6.2. un 6.3.apakšpunkts (spēkā līdz 02.04.2020.).

¹⁷² Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.), spēkā līdz 02.04.2020.

¹⁷³ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.), spēkā līdz 02.04.2020.

¹⁷⁴ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (1.versija, 25.03.2020.), spēkā līdz 02.04.2020.

Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumu 2.versijā¹⁷⁵, kas stājās spēkā 03.04.2020., tika veikti grozījumi, nosakot, ka aizdevumiem virs [IP] euro turpmāk nodrošinājuma koeficients nedrīkstēs būt lielāks par [IP] līdzšinējo [IP] vietā, bet, ja nodrošinājums nav atbilstošs, jāpiesaista aizņēmēja īpašnieka/u galvojumi.

Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi – 2., 3. un 4.versija¹⁷⁶

Revīzijas laikā tika pārbaudīti 53 laika posmā no 03.04.2020. līdz 30.09.2020. Altum pieņemtie lēmumi par aizdevumu izsniegšanu, tai skaitā 37 lēmumi par aizdevumiem līdz [IP] euro un 16 lēmumi par aizdevumiem virs [IP] euro.

Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumu 2., 3. un 4.versijā¹⁷⁷ noteikts, ka:

- pirms aizdevuma izsniegšanas aizņēmējam par labu Altum jāiekļīlā nodrošinājums;
- aizdevuma nodrošinājuma koeficients netiek ierobežots aizdevumiem līdz [IP] euro, bet aizdevumiem virs [IP] euro aizdevuma nodrošinājuma koeficients nav lielāks par [IP];
- aizņēmēja īpašnieka/u galvojumus piesaista gadījumos, ja nodrošinājuma nav vai nodrošinājums nav atbilstošs.

Noteikumu 4.versijā¹⁷⁸ ir noteikts, ka aizdevuma nodrošinājuma koeficientam var tikt apstiprinātas atkāpes. Šī noteikumu versija stājās spēkā 01.06.2020.

Revīzijā pārbaudot 16 laika posmā no 03.04.2020. līdz 30.09.2020. Altum pieņemtos lēmumus par aizdevumu virs [IP] euro piešķiršanu, tika konstatēts, ka līdz 31.05.2020. nepietiekama nodrošinājuma situācijā, kad aizdevuma nodrošinājuma koeficients bija lielāks par [IP], trīs gadījumos ir piešķirti aizdevumi 1,3 miljonu euro apmērā, nepiesaistot īpašnieka/u galvojumus. Altum šos aizdevumus ir apstiprinājis ar atkāpi no iekšējo noteikumu prasībām – šo aizdevumu piešķiršanas laikā Altum iekšējie noteikumi¹⁷⁹ neparedzēja atkāpes no noteiktā nodrošinājuma koeficienta.

Ieteikums

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu pieeju aizdevumu Covid-19 seku mazināšanai piešķiršanā, Altum ievērot iekšējos noteikumus¹⁸⁰ noteiktās prasības par galvojuma nepieciešamību nepietiekama aizdevuma nodrošinājuma gadījumā un piesaistīt galvojumus no īpašniekiem atbilstoši iekšējo noteikumu prasībām¹⁸¹.

¹⁷⁵ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (2.versija, 03.04.2020.), spēkā līdz 29.04.2020.

¹⁷⁶ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.).

¹⁷⁷ Altum iekšējo noteikumu “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 6.1., 6.2. un 6.3.apakšpunkts.

¹⁷⁸ Altum iekšējo noteikumu “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” ((4.versija, 01.06.2020.) 7.7.apakšpunkts.

¹⁷⁹ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi” (2.versija, 03.04.2020.; 3.versija 30.04.2020.).

¹⁸⁰ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi”.

¹⁸¹ Altum iekšējie noteikumi “Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi”.

3.3. Nodokļu parādu vērtēšana

Lai varētu saņemt aizdevumu, aizņēmējam jāizpilda Altum noteiktie nosacījumi¹⁸² par nodokļu parādu neesamību noteiktos datumos virs noteikta sliekšņa.

Revīzijā izlases veida pārbaudēs konstatēts, ka Altum, vērtējot iesniegtos pieteikumus aizdevumu saņemšanai, piecos gadījumos ir piešķīris aizdevumus kopumā 370 260 *euro* apmērā, lai arī aizņēmējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju neizpildījās noteiktie nosacījumi par nodokļu parādu neesamību¹⁸³. Vairākos Altum pieņemtajos lēmumos par aizdevuma piešķiršanu tika iekļauts nosacījums, ka pirms aizdevuma līdzekļu izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla Valsts ieņēmumu dienesta izziņa par nodokļu parāda neesamību, lai arī Altum iekšējos noteikumos¹⁸⁴ šāda iespēja nav paredzēta. Lai mazinātu administratīvos šķēršļus aizdevumu izsniegšanai un ievērotu vienlīdzību pret visiem aizdevumu pieteicējiem, Valsts kontrole ierosina šādu nosacījumu iestrādāt Altum iekšējos noteikumos.

Vienlaikus revīzijā tika konstatēts, ka aizdevumu pieteikumu vērtēšanā nav ievērota vienlīdzīga pieeja, jo izlases veida pārbaudēs tika konstatēti divi gadījumi, kad aizdevumu pieteikumi ir tikuši noraidīti nodokļu parādu dēļ.

Kredīta brīvdienu garantiju un portfeļgarantiju piešķiršanai Altum nav noteicis kritērijus par nodokļu parādu neesamību. Tomēr revīzijā tika konstatēti vairāki gadījumi, kad garantijas tiek piešķirtas arī saimnieciskās darbības veicējiem ar nodokļu parādiem virs 1000 *euro*.

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu pieeju ar citām valsts atbalsta programmām Covid-19 seku mazināšanai, Valsts kontrole aicina Altum izvērtēt nepieciešamību arī kredīta brīvdienu garantiju un portfeļgarantiju programmu atbalsta saņemšanai noteikt kritērijus par nodokļu parādu neesamību virs noteikta sliekšņa.

Attiecībā uz nodokļu parādu neesamības vērtēšanu dažādās atbalsta programmās Covid-19 seku mazināšanai ir dažādi nosacījumi.

¹⁸² Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

¹⁸³ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

¹⁸⁴ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi

Viens no aizdevumu piešķiršanas kritērijiem ir nodokļu parādu neesamība virs noteikta sliekšņa.

Saskaņā ar Altum iekšējiem noteikumiem¹⁸⁵, lai saņemtu aizdevumu, aizņēmējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju jāizpildās vienam no šādiem nosacījumiem:

- nav aktuāli¹⁸⁶ nodokļu parādi virs 1000 *euro*¹⁸⁷, vai aizņēmējs ir vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību;
- 07.03.2020.¹⁸⁸ nebija aktuāli nodokļu parādi virs 1000 *euro*¹⁸⁹, vai aizņēmējs bija vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību;
- 26.12.2019.¹⁹⁰ nebija aktuāli nodokļu parādi virs 150 *euro*, vai aizņēmējs bija vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību.

Revīzijā, izlases veidā pārbaudot 70 piešķirtos aizdevumus apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, tika konstatēts, ka Altum piecos gadījumos ir piešķīris aizdevumus kopumā 370 260 *euro* apmērā, lai arī aizņēmējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju neizpildījās noteiktie nosacījumi par nodokļu parādu neesamību noteiktajos datumos virs noteiktā sliekšņa, tai skaitā:

- četros gadījumos, Altum pieņemot lēmumus par aizdevuma piešķiršanu, tika iekļauts nosacījums, ka pirms aizdevuma līdzekļu izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla Valsts ieņēmumu dienesta izziņa par nodokļu parāda neesamību;
- vienā gadījumā aizņēmējam tika ļauts iesniegt Valsts ieņēmumu dienesta izziņu, kas apstiprina, ka ir bijis brīdis starp 26.12.2019. un aizdevuma piešķiršanas laiku, kad aizņēmējam nav bijis parāda.

Revīzijā, izlases veidā pārbaudot 45 noraidītos pieteikumus aizdevumam apgrozāmo līdzekļu finansēšanai, tika konstatēts, ka Altum divos gadījumos ir noraidījis pieteikumus aizdevumam kopumā 38 260 *euro* apmērā, kā galveno iemeslu minot nodokļu parādu esamību noteiktajos datumos virs noteiktā sliekšņa¹⁹¹.

Kredīta brīvdienu garantijas un portfelgarantijas

Kredīta brīvdienu garantiju un portfelgarantiju piešķiršanai Altum nav noteicis kritērijus par nodokļu parādu neesamību¹⁹².

Savukārt citās Altum administrētajās valsts atbalsta programmās¹⁹³ garantiju piešķiršanai ir noteikti kritēriji nodokļu parādu neesamībai virs noteikta sliekšņa.

¹⁸⁵ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (1.versija, 25.03.2020.; 2.versija, 03.04.2020.; 3.versija, 30.04.2020.; 4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

¹⁸⁶ Pieteikuma pieņemšanas dienā (Vērtēšanas kopsavilkuma formas 11.sadaļas "Programmas atbilstība" 8.punkts).

¹⁸⁷ Virs 150 EUR (1.versijā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020.).

¹⁸⁸ Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes izziņas datums.

¹⁸⁹ Virs 150 EUR (1.versijā no 25.03.2020. līdz 02.04.2020.).

¹⁹⁰ Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes izziņas datums.

¹⁹¹ Vienā no šiem gadījumiem aizņēmējs ar pieteikumu vērsās atkārtoti un Altum pieņēma lēmumu par aizdevuma piešķiršanu, iekļaujot nosacījumu, ka pirms aizdevuma līdzekļu izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla Valsts ieņēmumu dienesta izziņa par nodokļu parāda neesamību.

¹⁹² Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības";

Altum un kredītiestādes "Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfelgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

Lai gūtu pārliecību, ka netiek piešķirtas garantijas saimnieciskās darbības veicējiem ar nodokļu parādiem, ņemot vērā, ka Altum Covid-19 seku mazināšanas garantiju piešķiršanai nav noteicis kritērijus nodokļu parādu neesamībai¹⁹⁴, revidenti veica garantiju pārbaudes, izmantojot apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmā noteiktos nodokļu parādu vērtēšanas kritērijus¹⁹⁵, tas ir: pieteicējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju jāizpildās vienam no šādiem nosacījumiem:

- pieteikuma pieņemšanas dienā nav aktuālu nodokļu parādu virs 1000 *euro*, vai aizņēmējs ir vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību;
- 07.03.2020.¹⁹⁶ nebija aktuālu nodokļu parādu virs 1000 *euro*, vai aizņēmējs bija vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību;
- 26.12.2019.¹⁹⁷ nebija aktuālu nodokļu parādu virs 150 *euro*, vai aizņēmējs bija vienojies ar Valsts ieņēmumu dienestu par nodokļa parāda atmaksas kārtību.

Revīzijā pārbaudot:

- līdz 30.09.2020. 34 uzņēmumiem apstiprinātos kredīta brīvdienu garantiju pieteikumus, tika konstatēts, ka vienam uzņēmumam ir piešķirtas divas garantijas kopumā 355 113 *euro* apmērā, lai arī pieteicējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju noteiktajos datumos bija nodokļu parādi virs 1000 *euro*;
- līdz 30.09.2020. 14 uzņēmumiem apstiprinātos portfeļgarantiju pieteikumus, tika konstatēts, ka kredītiestādes Altum vārdā diviem uzņēmumiem ir piešķīrušas kopumā divas garantijas 77 134 *euro* apmērā, lai arī pieteicējam saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes informāciju noteiktajos datumos bija nodokļu parādi virs 1000 *euro*.

Kaut gan Altum garantiju piešķiršanai nav noteicis kritērijus nodokļu parādu neesamībai virs noteikta sliekšņa¹⁹⁸, ņemot vērā iepriekš konstatētos faktus, būtu izvērtējama šādu kritēriju noteikšana.

Ieteikumi

Lai veicinātu aizdevumu pieejamību Covid-19 seku mazināšanai un mazinātu administratīvos šķēršļus aizdevumu izsniegšanai, Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Altum pilnveidot normatīvos aktus¹⁹⁹, paredzot iespēju aktuālu nodokļu parādu (līdz lēmuma pieņemšanai) esamības gadījumā lēmumā par

¹⁹³ MK 16.06.2020. noteikumu Nr.383 "Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem konkurētspējas uzlabošanai" 18.2.apakšpunkts;

MK 14.07.2020. noteikumu Nr.454 "Noteikumi par garantijām lielajiem komersantiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība" 18.1.apakšpunkts.

¹⁹⁴ Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības";

Altum un kredītiestādes "Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfeļgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

¹⁹⁵ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

¹⁹⁶ Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes izziņas datums.

¹⁹⁷ Valsts ieņēmumu dienesta publiskojamo datu bāzes izziņas datums.

¹⁹⁸ Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības";

Altum un kredītiestādes "Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfeļgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

¹⁹⁹ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība";

Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

aizdevuma piešķiršanu iekļaut nosacījumu, ka pirms aizdevuma līdzekļu izsniegšanas aizņēmējam ir jāiesniedz aktuāla informācija par nodokļu parāda neesamību.

Lai ievērotu vienlīdzību pret visiem aizdevumu pieteicējiem, Altum aizdevumu pieteikumu vērtēšanā ievērot iekšējo noteikumu²⁰⁰ nosacījumus par nodokļu parādu neesamību noteiktajos datumos virs noteiktā sliekšņa.

Lai ievērotu vienlīdzīgu pieeju ar citām valsts atbalsta programmām, Altum izvērtēt iespēju garantiju piešķiršanai noteikt kritērijus²⁰¹ nodokļu parādu neesamībai virs noteikta sliekšņa.

²⁰⁰ Altum iekšējo noteikumu "Covid-19 krīzes apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas noteikumi" (4.versija, 01.06.2020.) 7.4.apakšpunkts.

²⁰¹ Altum iekšējais dokuments "Covid-19 krīzes garantiju finanšu koeficientu prasības";
Altum un kredītiestādes "Sadarbības līgums par COVID-19 izraisītās krīzes portfeļgarantiju sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai".

3.4. Grūtībās nonākušu uzņēmumu noteikšana

Eiropas Komisijas pagaidu regulējumā²⁰² ir noteikts, ka garantiju un aizdevumu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri 31.12.2019. jau bija nonākuši grūtībās. Viena no grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmēm ir, ka uzkrāto zaudējumu dēļ uzņēmumā ir zudusi vairāk nekā puse no tā parakstītā kapitāla.

Revīzijā tika konstatēti astoņi gadījumi²⁰³, kad aizdevums saimnieciskās darbības veicējam tika piešķirts kopumā 604 060 *euro* apmērā, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri nenorādīja uz grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies.

Lai izsniegtais aizdevums nebūtu jāatmaksā, Altum šādos gadījumos pieprasa saimnieciskās darbības veicējam nodrošināt uzņēmuma reģistrētā pamatkapitāla palielināšanu, lai uzkrātie zaudējumi nepārsniegtu pusi no kopējā parakstītā kapitāla, un pamatkapitāla palielināšanas brīdī novērstu grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmi.

Vienlaikus jānorāda, ka šāda prakse nenodrošina vienlīdzīgu pieeju, jo aizdevuma pieteikumu vērtēšanas laikā gadījumos, kad saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar operatīvajiem vai gala finanšu datiem tika konstatētas grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes 31.12.2019., tie tika noraidīti un tiem nebija iespēju palielināt uzņēmuma reģistrēto pamatkapitālu.

Ekonomikas ministrija revīzijas laikā norādīja²⁰⁴, ka šajā jautājumā risku nesaskata, jo pēc lēmuma pieņemšanas par atbalsta piešķiršanu atkārtoti netiek pārbaudītas grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes, bet gan pēc līguma ar klientu noslēgšanas Altum veic aizdevuma līdzekļu izsniegšanas uzraudzību.

Lai arī Ekonomikas ministrija šeit risku nesaskata, tomēr, lai novērstu iespējamo risku par nepamatota valsts atbalsta sniegšanu, Valsts kontroles ieskatā, Ekonomikas ministrijai,

²⁰² Komisijas Paziņojums "Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā" 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts.

²⁰³ Saskaņā ar komersantu iesniegtajiem pārskatiem Uzņēmumu reģistrā līdz 15.11.2020., neieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus, jo uz tiem šī pazīme (saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunktu) neattiecas.

²⁰⁴ Ekonomikas ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/7939N.

nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar Eiropas Komisiju, būtu nepieciešams veikt izvērtējumu par šiem revīzijā konstatētajiem gadījumiem un šādas situācijas atbilstību Eiropas Komisijas regulējumam²⁰⁵.

Eiropas Komisijas pagaidu regulējumā²⁰⁶ ir noteikts, ka garantiju un aizdevumu nevar piešķirt uzņēmumiem, kuri 31.12.2019. jau bija nonākuši grūtībās²⁰⁷.

Viena no grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmēm²⁰⁸ ir – uzkrāto zaudējumu dēļ ir zudusi vairāk nekā puse no kapitālsabiedrības parakstītā kapitāla²⁰⁹.

Vienlaikus Latvijas institūcijām uzraudzības un ziņošanas ietvaros jāgūst informācija, kas pierāda, ka atbalsta saņēmēji nebija nonākuši grūtībās 31.12.2019.²¹⁰

Saskaņā ar Altum informāciju līdz 31.08.2020. ir pieņemti 107 lēmumi par aizdevuma pieteikuma noraidīšanu, jo saimnieciskās darbības veicējam tika konstatētas grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes 31.12.2019.

Revīzijā tika konstatēti astoņi gadījumi²¹¹, kad saimnieciskās darbības veicējiem aizdevums tika piešķirts kopumā 604 060 *euro* apmērā, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri nenorādīja uz iepriekš minētās grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies.

Ministru kabineta noteikumi²¹² nosaka, ja atbalsta saņēmējs ir pārkāpis piešķirtā atbalsta nosacījumus, atbalsta saņēmējam ir pienākums atmaksāt Altum visu projekta ietvaros saņemto nelikumīgo valsts atbalstu kopā ar procentiem no dienas, kad valsts atbalsts tika izmaksāts atbalsta saņēmējam līdz tā atgūšanas dienai.

²⁰⁵ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts; Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final “State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme” 32.apsvēruma.

²⁰⁶ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts.

²⁰⁷ Saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17.jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, definīciju 2.panta 18.punktā.

²⁰⁸ Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunkts.

²⁰⁹ Tā tas ir gadījumā, ja, uzkrātos zaudējumus atskaitot no rezervēm (un visām pārējām pozīcijām, kuras vispārpieņemts uzskatīt par daļu no sabiedrības pašu kapitāla), rodas negatīvs rezultāts, kas pārsniedz pusi no parakstītā kapitāla (turpmāk – pazīme). Šī grūtībās nonākušā uzņēmuma pazīme neattiecas uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus.

²¹⁰ Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final “State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme” 32.apsvēruma.

²¹¹ Saskaņā ar komersantu iesniegtajiem pārskatiem Uzņēmumu reģistrā līdz 15.11.2020., neieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, kas ir pastāvējuši mazāk nekā trīs gadus, jo uz tiem šī pazīme (saskaņā ar Komisijas Regulas (ES) Nr.651/2014 (2014. gada 17. jūnijs), ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu, 2.panta 18.punkta a) apakšpunktu) neattiecas.

²¹² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 29.punkts.

Altum noslēgtajos aizdevuma līgumos²¹³ ar atbalsta saņēmējiem:

- kā viens no aizdevuma līguma pārkāpumiem ir norādīts tas, ka aizņēmējs sniedzis aizdevējam nepatiesu informāciju vai dokumentus, kas saistīti ar aizdevuma izsniegšanu, kā arī nepatiesu informāciju un/vai dokumentus aizdevuma līguma darbības laikā;
- noteikts, ka aizņēmējs apliecina, ka visa veida informācija, ko viņš sniedzis aizdevējam, ir precīza un patiesa, un apliecina, ka atbilst kritērijiem, kādi saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem²¹⁴ noteikti aizņēmējam; aizņēmējs atlīdzina aizdevējam radušos zaudējumus, ja tas iesniedz aizdevējam nepatiesas, nepilnīgas vai neprecīzas ziņas atbilstoši aizdevēja pieprasītajam informācijas un dokumentu apjomam.

Revīzijas laikā uz jautājumu par izmaksātā aizdevuma likumību un iespējamo atmaksu Ekonomikas ministrija sniedza skaidrojumu²¹⁵, ka:

atbalsta sniedzējam nav pienākums veikt piešķirtā atbalsta piešķiršanas nosacījumu pārvērtēšanu tikai tādēļ, lai gūtu pārlicību par operatīvo datu atbilstību gada pārskata datiem;

Ekonomikas ministrijas ieskatā, ja atbalsta piešķiršanas brīdī atbalsta sniedzējam nav bijušas šaubas par pamatojumu atbalsta piešķiršanai un sniegtās informācijas korektumu, tad operatīvā pārskata dati ir objektīvs pamats lēmuma pieņemšanai par atbalsta piešķiršanu.

Savukārt Altum aizdevuma saņēmējiem pieprasa iesniegt 2019.gada pārskatu, kurā ir norādīta situācija 31.12.2019., un pēc šī pārskata datiem pārbauda, vai saimnieciskās darbības veicējam nav iestājušās grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes. Konstatējot, ka pēc iesniegtā gada pārskata datiem 31.12.2019. uzņēmumam bija iestājušās grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes, Altum pieprasa palielināt uzņēmuma reģistrēto pamatkapitālu, lai uzkrātie zaudējumi nepārsniegtu pusi no kopējā parakstītā kapitāla.

Kā iemeslus operatīvo un gala finanšu datu par situāciju 31.12.2019. atšķirībai uzņēmumi ir norādījuši:

neuzmanības kļūdas dēļ tika veikts dubults grāmatojums, operatīvie finanšu dati tika gatavoti steigā pirms grāmatvedības kontu gada inventarizācijas veikšanas.

Finanšu ministrija revīzijas laikā norādīja²¹⁶, ka:

šis jautājums ir Ekonomikas ministrijas kompetencē, kā atbildīgās par atbalsta programmas nosacījumu izstrādi, t.sk. par to, kādus – operatīvos vai gala finanšu datus ir jāņem vērā, vērtējot grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes. Vienlaikus šajā gadījumā Ekonomikas ministrijai un Altum ir jāizvērtē konkrētā situācija, vai, piešķirot aizdevumu komersantiem, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju uz 31.12.2019., kuri nenorādīja uz grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes iestāšanos, lai gan pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies, ir piešķirts nelikumīgs valsts atbalsts un līdz ar to jāveic tā atgūšana kopā ar procentiem.

Ekonomikas ministrija revīzijas laikā norādīja²¹⁷, ka šeit risku nesaskata, jo:

²¹³ Altum aizdevuma līguma noteikumu 56.punkts;

Altum aizdevuma līguma 2.pielikums, 1.2.apakšpunkts.

²¹⁴ MK 19.03.2020. noteikumi Nr.149 "Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība".

²¹⁵ Ekonomikas ministrijas 22.10.2020. e-pasta vēstule.

²¹⁶ Finanšu ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.1.2-8/15-2/6559.

²¹⁷ Ekonomikas ministrijas 09.12.2020. vēstule Nr.3.3-4/2020/7939N.

pēc lēmuma pieņemšanas par atbalsta piešķiršanu atkārtoti netiek pārbaudītas grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes, bet gan pēc līguma ar klientu noslēgšanas Altum veic aizdevuma līdzekļu izsniegšanas uzraudzību.

Lai arī Ekonomikas ministrija šeit risku nesaskata, Valsts kontroles ieskatā, Ekonomikas ministrijai, nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar Eiropas Komisiju, būtu nepieciešams veikt izvērtējumu par gadījumiem, kad aizdevums saimnieciskās darbības veicējam tika piešķirts, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri nenorādīja uz grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies, un to atbilstību Eiropas Komisijas regulējumam²¹⁸.

Ieteikums

Lai novērstu iespējamo risku par nepamatota valsts atbalsta sniegšanu, Altum aizdevuma līdzekļu izsniegšanas uzraudzības ietvaros veikt izvērtējumu par revīzijā konstatētajiem gadījumiem, kad aizdevums saimnieciskās darbības veicējam tika piešķirts, pamatojoties uz operatīvajiem finanšu datiem par situāciju 31.12.2019., kuri nenorādīja uz grūtībās nonākuša uzņēmuma pazīmes iestāšanos, bet pēc aizdevuma piešķiršanas gala finanšu dati par situāciju 31.12.2019. norāda, ka uzņēmumam šī pazīme bija iestājusies²¹⁹.

²¹⁸ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts; Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final “State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme” 32.apsvēruma.

²¹⁹ Komisijas Paziņojums “Pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pašreizējā Covid-19 uzliesmojuma situācijā” 2020/C 91 I/01 (19.03.2020. C(2020) 1863), 25(h) un 27(g) punkts; Eiropas Komisijas 23.03.2020. vēstules C(2020) 1908 final “State Aid SA.56722 – Latvia – COVID-19: Loan guarantee scheme and subsidised loan scheme” 32.apsvēruma.

Revīzijas raksturojums

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir pārbaudīt, vai Saimnieciskā gada pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par konsolidētā kopbudžeta izpildi 2020.gadā, par valsts konsolidēto grāmatvedības bilanci 2020.gada 31.decembrī un par valsts konsolidēto parādu 2020.gada 31.decembrī un vai Saimnieciskā gada pārskats ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

Revīzijas mērķis ietver pārbaudīšanu par **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu**, ko Valsts kontrole ir izvirzījusi par galveno revīzijas jautājumu 701.starptautiskā revīzijas standarta "Ziņošana par galvenajiem revīzijas jautājumiem neatkarīga revidenta ziņojumā" izpratnē.

Šajā starpziņojumā ir apkopota informācija par veiktajām pārbaudēm Ekonomikas ministrijā un akciju sabiedrībā "Attīstības finanšu institūcija Altum" par **papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotību un faktisko izlietojumu**.

Juridiskais pamatojums

Pārbaudes veiktas un starpziņojums sagatavots finanšu revīzijas "Par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem" ietvaros (Valsts kontroles Revīzijas un metodoloģijas departamenta 13.07.2020. revīzijas grafiks Nr.2.4.1-36/2020) un pamatojoties uz Valsts kontroles likuma 3.panta trešā punkta c) apakšpunktu.

Revidentu atbildība

Valsts kontrole ir atbildīga par revīzijas vadību, pārraudzību, veikšanu, starpziņojuma sagatavošanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem, pietiekamiem un ticamiem revīzijas pierādījumiem. Revīzija veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem revīzijas standartiem. Saskaņā ar šiem standartiem revīzijas grupa ievēro ētikas prasības un pārbaudi plāno un veic, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījums ir pamatots un faktiskais izlietojums atbilst piešķiruma mērķim.

Revidējamās vienības atbildība

Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija un Zemkopības ministrija kā Altum akciju turētājas ir atbildīgas par to, lai nodrošinātu, ka papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījums ir pamatots un faktiskais izlietojums atbilst piešķiruma mērķim.

Revīzijas apjoms

Revīzijas gaitā Valsts kontrole veica pārbaudes procedūras par Ekonomikas ministrijai laika posmā no 12.03.2020. līdz 30.09.2020. papildu 190 000 000 euro apmērā piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījuma pamatotību, kā arī par saimnieciskās darbības veicējiem piešķirtā finansējuma atbilstību piešķiruma mērķim trijās atbalsta programmās – *apgrozāmo līdzekļu aizdevumi, kredītu*

brīvdienu garantijas un portfeļgarantijas –, kuru kopējais valsts budžeta finansējums veido 100 000 000 *euro*.

Valsts kontrole vērs uzmanību, ka revīzijas ietvaros nav veiktas pārbaudes:

- ❖ par kapitāla fonda un lielo komersantu garantiju programmu ietvaros piešķirtā finansējuma faktisko izlietojumu un atbilstību piešķiruma mērķim, jo līdz 30.09.2020. šo programmu ietvaros nevienam komersantam atbalsts vēl nebija piešķirts;
- ❖ par Altum piešķirtā finansējuma faktiskā izlietojuma uzraudzību apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, kredītu brīvdienu garantiju un portfeļgarantiju programmās.

Šajā starpziņojumā norādītā informācija par galveno revīzijas jautājumu – papildus piešķirto līdzekļu Covid-19 seku novēršanai pieprasījumu pamatotība un faktiskais izlietojums – apkopotā veidā tiks iekļauta arī Valsts kontroles ziņojumā “Par Latvijas Republikas 2020.gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem”.

Sektora vadītāja

A.Feldmane

Departamenta direktore

I.Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Pielikums. Covid-19 apgrozāmo līdzekļu aizdevumu, kredītu brīvdienu garantiju un portfeļgarantiju programmu mērķi un nosacījumi

	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi	Kredītu brīvdienu garantijas	Portfeļgarantijas
Programmas mērķis	Covid-19 ietekmēto saimnieciskās darbības veicēju apgrozāmo līdzekļu finansēšana ²²⁰ .	Garantiju sniegšana Covid-19 ietekmētiem saimnieciskās darbības veicējiem: ✓ jaunu apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem; ✓ esošo investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumu un finanšu līzingu pamatsummas maksājumu atlikšanai ²²¹ .	Covid-19 ietekmētiem saimnieciskās darbības veicējiem:
Kritēriji atbalsta saņemšanai	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atbalsta pretendents ir ekonomiski dzīvotspējīgs; ✓ aizdevums ir nepieciešams, lai mazinātu Covid-19 ietekmi; ✓ operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu vai likviditātes rādītāju pasliktināšanos, salīdzinot ar 2019.gada datiem²²²; ✓ atbalsta pretendents 31.12.2019. nav nonācis grūtībās²²³. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atbalsta pretendents ir ekonomiski dzīvotspējīgs; ✓ pretendenta darbību ir ietekmējušas Covid-19 izplatības sekas; ✓ operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, vai pasliktinās likviditātes rādītāji, salīdzinot ar 2019.gada datiem²²⁴; ✓ atbalsta pretendents 31.12.2019. nav nonācis grūtībās²²⁵. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atbalsta pretendents ir ekonomiski dzīvotspējīgs; ✓ pretendenta darbību ir ietekmējušas Covid-19 izplatības sekas; ✓ operatīvie finanšu dati uzrāda apgrozījuma kritumu, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, vai pasliktinās likviditātes rādītāji, salīdzinot ar 2019.gada datiem; ✓ pretendentam 31.12.2019. nav maksājumu kavējumu²²⁶.
Atbalsta limits	<p>Maksimālā aizdevuma summa – viens miljons <i>euro</i>, bet nepārsniedz vienu no kritērijiem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ 25% no 2019.gada apgrozījuma; ✓ divkārtšus pretendenta izdevumus par atalgojumu (ieskaitot sociālās izmaksas) 2019.gadā; ✓ nepieciešamo likviditātes apjomu darbības nodrošināšanai turpmākajiem 12 vai 18 mēnešiem²²⁷. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Garantija sedz līdz 50% no neapmaksātās finanšu pakalpojuma summas; ✓ maksimālā garantijas summa pieci miljoni <i>euro</i>; ✓ finanšu pakalpojuma summa, ko sedz garantija, nepārsniedz 25% no saimnieciskās darbības veicēja 2019.gada apgrozījuma²²⁸. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vienam pretendentam garantēto finanšu pakalpojumu summa nepārsniedz 500 000 <i>euro</i>; ✓ garantijas likme – līdz 50%²²⁹.

²²⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts.

²²¹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts;

MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹2.apakšpunkts.

²²² MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts.

²²³ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 21.punkts.

²²⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts.

²²⁵ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 16.punkts.

²²⁶ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹5. un 10.¹6.apakšpunkts.

²²⁷ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 9.punkts.

NAV KLASIFICĒTS

ALTUM ADMINISTRĒTĪVIE LĪDZEKĻI SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEICĒJU ATBALSTAM
COVID-19 KRĪZES SEKU MAZINĀŠANAI

	Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi	Kredītu brīvdienu garantijas	Portfeļgarantijas
Atbalsta termiņš	Maksimālais termiņš – līdz trijiem gadiem ²³⁰ .	Maksimālais termiņš: ✓ investīciju aizdevumiem un līzīngam – līdz sešiem gadiem; ✓ aizdevumiem apgrozāmajiem līdzekļiem – līdz trijiem gadiem ²³¹ .	Maksimālais termiņš: ✓ investīciju aizdevumiem un līzīngam – līdz sešiem gadiem; ✓ aizdevumiem apgrozāmajiem līdzekļiem – līdz trijiem gadiem ²³² .
Citi nosacījumi	Aizdevumu atmaksu var atlikt līdz 12 mēnešiem ²³³ .	Garantija tiek izsniegta: ✓ par esošajām saistībām, kreditēšanai atliktot pamatsummas maksājumus līdz diviem gadiem; ✓ par jauniem apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem ²³⁴ .	Garantija tiek izsniegta: ✓ par esošajām saistībām, kreditēšanai atliktot pamatsummas maksājumus vismaz par trim mēnešiem; ✓ par jauniem apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem ²³⁵ ; ✓ finanšu pakalpojuma procentu likme tiek samazināta vismaz par 0,3% ²³⁶ .

²²⁸ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 10. un 11.punkts.

²²⁹ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹.apakšpunkts un 11.¹ punkts.

²³⁰ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 10.punkts.

²³¹ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 14.punkts.

²³² MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹⁴.apakšpunkts.

²³³ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.149 “Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 11.punkts.

²³⁴ MK 19.03.2020. noteikumu Nr.150 “Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” 8.punkts.

²³⁵ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 10.¹².apakšpunkts.

²³⁶ MK 05.09.2017. noteikumu Nr.537 “Noteikumi par portfeļgarantijām sīko (mikro), mazo un vidējo komersantu kreditēšanas veicināšanai” (redakcijā, kas spēkā no 26.03.2020.) 19.⁴³.apakšpunkts.